21332/P 95250

21

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA.

Exponere Quatuor Tumorum Simplicium Humoralium Naturam & Curationem.

PROPOSITA

AB ILLUSTRISSIMO VIRO

D.D. ANTONIO DEIDIER

Regis Conſiliario & Medico, nec-non in Almâ Monſpelienſium Medicorum Academiâ Profeſſore Regio digniſſimo.

Quam Deo favente & Auſpicante Deiparâ propugnabit in Auguſtiſſimo Monſpelienſis Apollinis Lycœo, Die mensis Aprilis anni 1714. ab horâ octavâ ad meridianam, GABRIEL DUVAL Lucionenſis Apud Pictones, Artium Liberalium Magiſter & jamdudùm Medicinæ Studioſus. Pro primâ Appollinari Laureâ conſequendâ.

Duval

MONSPELII,
Apud HONORATUM PECH, Regis, Univerſitatis, Cleri & Urbis, Typographum. 1714.

72

Profeſſores Regii.

R. D. FRANCISCUS CHICOYNEAU, *Cancellarius.*
R. D. JOANNES CHASTELAIN, *Decanus.*
R. D. JOANNES BEZAC.
R. D. PETRUS CHIRAC.
R. D. PETRUS MAGNOL.
R. D. PETRUS RIDEUX.
R. D. ANTONIUS MAGNOL, *Patris Coadjutor.*
R. D. JACOBUS CHASTELAIN *Patris Coadjutor.*

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

Doctores Aggregati.

R. D. JOANNES HENRICUS HAGUENOT.
R. D. HENRICUS HAGUENOT *Patris Coadjutor.*

Doctores Ordinarii.

M. JACOBUS LAZERME.
M. ANTONIUS FIZES.
M. ANTONIUS FRANCISCUS DE LA MESSANGERE.
M. MICHAEL ISAMBERT.

24

Brodu fecit A. montpeliér

A TRES HAUTE ET TRES PUISSANTE DAME, MARIE CHARLOTE DE SALIGNE', Marquiſe de Menars, Baronne de la Chaize le Viconte, Saint Florant, Thorigné, la Limouziniere, Badiole, & autres Places.

MADAME,

La grandeur de Vôtre naiſſance, ſoûtenuë par un merite ſuperieur ; le rang ſublime que Vous tenez dans ma Patrie ; les charmes de la douceur, qui accompagnent toutes vos actions ; & la Puiſſante Protection dont Vous honnorez ma famille, me font prendre la liberté de vous offrir le premier fruit de mes E'tudes en Medecine. Cette ce-

lebre Univerſité de Montpelier, devant laquelle je vais comparoître, pour y ſoûtenir mon premier Acte, ne ſçauroit me permettre d'écrire en François l'Ouvrage ſur lequel je dois être examiné. Mais elle ne me deffend pas de vous dedier ce même Ouvrage en une Langue vivante, qui pour n'être pas auſſi ancienne que la Latine, ne laiſſe pas d'être auſſi belle & auſſi fœconde, lors qu'on l'a poſſede, comme vous la poſſedez, MADAME, *dans ſa derniere pureté. Cette Dedicaſſe n'a pour but principal, qu'un deſir trés ardent, de vous aſſeurer de l'attachement reſpectueus que j'ay pour vôtre Illuſtre Perſonne, & avec lequel Je ſuis,*

MADAME,

Vôtre trés humble & trés obeïſſant ſerviteur,
DUVAL.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA

De Tumoribus Præternaturam.

CAPUT I.

De Tumoribus in Genere.

Quid-quid eminet in humano corpore, tumor audit; iſque aut naturalis, aut non naturalis, aut præternaturam. Tumidæ fæminarum mammæ, & uterus gravidus ſunt naturales tumores. Nonnaturales verò, ſunt verrucæ, lentigines, nævi quidam, Ganglionés, ſi nulli offecerint actioni. Tumor præternaturam eſt, auctore Galeno, *Morbus in quo corporis noſtri partes à naturali ſitu, magnitudine auctâ recedunt.*

Præternaturam augetur partium magnitudo vel ex hærente humore, vel collecto flatu, vel ex ſitu ſolidarum partium vitiato. Triplex ergo

tumorum genus, ratione materiæ continentis; nimirùm humoris, flatûs, ſubſtantiæ ſolidæ. Qui fit ex humorum hærentiâ tumor, dicitur *Humoralis*. Qui ex flatu diſtendente, *Emphyſema*. Qui à vitiato partium ſolidarum ſitu, refertur ad oſſium luxationes aut fracturas, hernias veras, ani procidentiam, uteri prolapſum, & conſimiles.

Agemus duntaxat, in hac diſſertatione Medico-Chirurgicâ, de tumoribus humoralibus, qui partes externas obſident; & quòd occurrant frequentiùs in praxi medicâ, & quòd eorum curatio Medicam opem & Chirurgicam expoſtulet. Eorumque tumorum cauſa proxima erit humorum præternaturam facta collectio, aut in propriis vaſis aut extra vaſa.

Majores noſtri, qui quatuor humores ſtatuebant, Sanguinem, Bilem, Pituitam, & Melancholiam, quatuor tumorum ſpecies ex hiſce procreari volebant; Phlegmonen à ſanguine, Eryſipelas à Bile, Oedema à Pituitâ, & à Melancholiâ Scirrhum. Eoſque tumores vocabant ſimplices, ut pote ſingulos ab humore ſingulari, ut arbitrabantur, exortos. Ac ſi fortè tumores obſervarent complicatos, eos ad plures humores ſimul permiſtos referebant. Sed diligenti obſervatione perſpexerunt Recentiores & nullum prorsùs reperiri humorem in corpore, qui Priſcorum Melancholiæ reſponderet, & formaliter contineri in maſſâ ſanguineâ cunctos humores quibus corpus irrigatur. Ideòque me-

ritò jam inductum eſt, ut tumores ſimplices non repetantur ab humoribus ſingularibus, ſed à ſe invicem propriis ſignis diſtinguantur.

Sit ergo fixum & ratum, tumoris morboſi eſſentiam *in magnitudine præternaturam auctâ* conſiſtere. Unde morbus hic *Organicus* eſt, idque ratione auctæ magnitudinis, quâ partis affectæ lædatur actio. Eſt quoque morbus *in meatu & cavitate*; vaſa ſi quidem in eo ultramodùm & inæqualiter dilatantur, unde fit ut alia prætermodum comprimantur, alia anguſtentur. Et hinc actio partis tumefactæ læditur. Læditur quoque intemperiei ratione, dum tumefacta pars ultramodùm calet & ſiccatur, ut in Phlegmone; vel calet & humeſcit, ut in Eryſipelate; vel humeſcit ſimul & friget, ut in Oedemate; vel frigida ſimul & ſicca eſt ut in Scirrho. His adde, quod & interdùm vitietur in tumore ſolidarum partium *Situs & connexio*, ut in herniis, & ſolvatur continuum, ut in abſceſſibus. Ac proindè tumor erit morbus compoſitus *ex intemperie & organiſatione vitiatâ.*

Tumor lædit interdùm actionem ſolâ ſuâ magnitudine aut ſitu; v. g. Verruca inter digitos adnata lædit prehenſionem, in extremâ palpebrâ viſum. Anevriſmata & varices ſolâ vaſorum dilatatione officiunt. Quæ actionem lædit ſimplicium tumorum intemperies ſimplex non eſt. Quatuor ſunt inſigniores compoſitæ; calida & ſicca in Phlegmone, calida

& humida in Eryſipelate, in Oedemate frigida & humida, ac demum frigida & ſicca in Scirrho. Sed hi tumores ſimplices plurimis modis inter ſe complicantur. Sæpè Phlegmone jungitur Eryſipelati, & tunc Eryſipelas dicitur Phlegmonodes. Eryſipelas Oedemati conjunctum, Oedematoſum dicitur. Accidit non ſemel Phlegmone Scirrho, ut in ſtrumis inflammatis, & in cancro inflammato. Abſceſſus, Scabies, variolæ comitem habent ſuppurationem. Inſuper, tumores nonnulli abeunt in Gangrænam & hinc in Sphacelum.

Totum corpus noſtrum reſolvitur in vaſa & humores. Non poteſt igitur ſolida pars corporis præternaturam intumeſcere, quin ex vaſis alia dilatentur ultramodum, comprimantur alia, & quin ſoluta profundant humores. Tunc pervertitur naturalis humorum ſitus. Qui ſi fiat quaſi derepentè, *Fluxio* nuncupabitur; ſi ſenſim, *Congeſtio.* Tumores per fluxionem facti, plerumque calidi ſunt; qui per congeſtionem, utplurimum frigidi. Phlegmone & Eryſipelas calidi dicuntur tumores, ob exuperantem in iis calorem. Frigidi verò Scirrhus & Oedema, ob caloris naturalis penuriam. Nec prætermittendum, tumorem humoralem remotè produci à Plethorâ, à Cacochymiâ, à vitio partis affectæ. Pars debilior eſſe debuit ut tumor in eâ fieri poſſet. Cùm peccant humores copiâ, aut cùm vitiati difficulter circulantur, vaſa diſtendunt diſpoſita, tumores producunt. Externæ parti

vitium accedit ex ictu, ex lapſu, ex violento ſitu diuturniori, ex diſtorſione, ex compreſſione nimiâ, aliiſque ſimilibus. Inquinantur denique humores, & vaſa vitiantur ex abuſu ſex rerum non naturalium; ſicque ad tumores diſponuntur.

DIAGNOSIS.

Tumor, ſpecieſque tumoris autopſiâ & tactu dignoſcitur, diſtinguiturque. Phlegmone magis eminet, diſtinctè circumſcribitur, rubet, calet, durus eſt, dolore pulſativo moleſtus. Eryſipelas, tumor eſt tantum modò ſuperficiarius, colore rubeo roſaceo qui preſſione mutatur, impensè calet, & mollis eſt. Oedema minùs tumet quàm Phlegmone, magis extenditur, indolens eſt, album, & molle. Scirrhus durus eſt, frigiduſque, renititur, nec dolet. Si tumida pars fuerit diſtinctè hîc circumſcripta, firma, & conſtantér rubea, illîc non-niſi ſuperficïariè extendatur, facile tactui cedat, & color ejus preſſione mutetur, & ubique caleat tumor, is erit ex Phlegmone ac Eryſipelate compoſitus, audietque Phlegmone Eryſipelatodes, aut Eryſipelas Phlegmonodes, ſcilicet pro alterius prædominio. A potiori ſumitur denominatio. Si memorata Eryſipelatis ſigna eluxerint in inſigni cutis parte, v. g. in totâ facie, confines verò partes, v. g. collum, aures, fuerint frigidæ, albæ, molles, ac indolentes; Eryſipelas hujuſmodi erit Oedematoſum. Et ſi-

militer de Phlegmone Oedematode. Obſervabis interdùm in Scirrhi confinio, partes cutis aut inflammatione affectas aut Oedemate.

Ex propriis abſceſſuum & ulcerum ſignis diſtingues tumorem qui fuerit cum ſolutione continui complicatus. In abſceſſu eſt puris collectio latens; pus palàm emanat ex ulcere; non poteſt autem colligi pus, aut emanare, niſi ſolutum fuerit continuum. Itaque cùm erumpunt variolæ, exigua ſunt Eryſipelata; cùm jam intumuerint, Phlegmones ſunt; incipiente ſuppuratione, referunt abſceſſus; diſruptæ verò, ſunt ulcera. Idem ferè dixeris de ſcabie, de herpete, de tineâ, de cruſtâ lacteâ, & ſimilibus. Omnis abſceſſus eſt tumor complicatus, ſed non omnis tumor abſceſſus eſt.

Phlegmone rubet; naturalis color non mutatur in Emphyſemate nec in Scirrho. Tactui renititur Scirrhus, renititur & Emphyſema, cùm flatus aliò non poteſt divagari. Comprimenti digito cedit Oedema, & compreſſionis veſtigium retinet; Emphyſema quidem interdum cedit, ſed nullum tunc retinet compreſſionis veſtigium, ne quidem mutat colorem ex compreſſione; Eryſipelas mutat. Sonum edit Emphyſema, ſi manu percutiatur, non tumores alii. Unde hujuſmodi proprietates in Emphyſemate? Quia tumet flatu.

Hinc dignoſces an tumor emergat ex luxatione vel fracturâ. Oſſa luxantur aut franguntur in temporis puncto, & eodem temporis

punćto læduntur actiones ; tumores verò humorales & paulatim aſſurgunt, & nonniſi paulatim actiones lædunt. Cur diſcrimen hujuſmodi ? Ex eo quod ſubitò mutetur in luxationibus & fracturis oſſium ſitus, humorales verò tumores ſubjiciantur quatuor vulgatis morborum temporibus. Certum tamen eſt tumores humorales poſſe luxationibus aut fracturis ſupervenire, ſed non è veſtigio. Interroga de his ægrotantem aut aſſidentes, ſi ſerò fueris advocatus. Tumor ex herniâ verâ, ex uteri prolapſu, ex ani procidentiâ diſtinguitur ab humorali tumore, quòd plerumque ſubitò fiat, quòd poſſit externâ preſſione vel mutatò corporis ſitu pars loco dimota reſtitui, niſi hæc nimiùm diſtendatur, inflammetur, factaque fuerit cum tumore humorali hujuſce tumoris complicatio.

PROGNOSIS.

Quatuor in tumore humorali obſervabis tempora, principium, augmentum, ſtatum, & declinationem. In principio jam primùm exoritur tumor, leviaque ſunt ſymptomata. Tumor augetur & ſymptomata ingraveſcunt in augmento. Tunc ſtatus erit, cùm tumor comparatum magnitudinis ſervabit tenorem & ſymptomata ſævient. In declinatione minuetur tumor & miteſcent ſymptomata. Calidi tumores citò ſua percurrunt tempora, ſuntque ideò morbi acuti. Frigidi verò, chronici ſunt ; quia diu perſeverant, ſunt contumaces, ac difficilè terminantur.

Terminantur tumores aut reſolutione, aut ſuppuratione, aut induratione, aut gangræná. Reſolutionem argues ex uberiori tranſpiratione, quam percipies in emplaſtro reſolutam in guttulas, aut in rorem quemdam diffluentem, & maximè ſi pruritus acceſſerit. Suppurationem conjectabis ex ſymptomatum ſævitiâ, nimirùm acerbiori dolore, calore acriori, intentiori pulſatione quam dolor lancinans comitetur; tum ſi febris erratica ſuperveniat aut jam facta exacerbetur; ſi acceſſerint horrores totius corporis, inſignis oſtenditur ſuppuratio, vel in parte valdè ſenſibili fiet. Confecto pure, miteſcunt ſymptomata, molleſcit tumor, in albeſcentem mucronem deſinit, & ibi pus fluitans digito percipitur; quæ quidem ſigna ſunt abſceſſui propria.

Indurationem fieri percipies, ſi tumor ſenſim fiat ex majori minor, & durus ex molliori. Et hoc accidit cum humoris hærentis particulæ ſubtiliores tranſpiratione avolarunt; aut cùm reſorbentur tenuiores, & remanſerunt craſſiores. Imminentem verò gangrænam portendunt coloris mutatio, doloris vehementia, & repentina partis tumentis mollities; arguunt jam factam, doloris ceſſatio, ſenſus partis obſcurus, & lividus color. Dehinc, omnimoda ſensûs privatio, nigredo partis, ejuſque fætor cadaveroſus oſtendunt Sphacelum jam factum. Ex modis quibus ſolvuntur tumores, is optimus ferè ſemper qui fit per reſolutionem. Proximus huic,

qui

qui per ſuppurationem fit. Malum verò ſemper eſt tumores indurari. Et peſſimum, partem gangrænâ & ſphacelo perire.

Sed & varianda tumorum Prognôſis, pro variâ ipſorum cauſâ, & pro partis affectæ ratione. Pro variâ causâ, alii dicuntur ſalutares, alii maligni ſunt, peſtilentes alii; tum & nonuulli venerei ſunt, nonnulli hæreditarii, plerique adventitii. Pro parte affectâ, tumores in facie ac in imis faucibus enati periculoſiores, quàm qui in reliquo corpore; periculoſiores quoque qui in partibus membranaceis, qui in articulis aut propè tendines & oſſa, quàm qui in partibus carnoſis. Et ſic de aliis, pro nobiliori aut ignobiliori partium officio.

CURATIO.

Non uno modo curantur tumores. Alii naturæ prorsùs committendi; alii reſolutione, alii ſuppuratione curandi ſunt; alii prorsùs è veſtigio reſcindendi.

Naturæ committas, quos perſpexeris criticè & cum bonis ægri rebus exortos; ut variolas & morbillos, quibus ſanguis criticè depuratur. Parotides verò, tametſi criticæ, ſi in febrium malignarum principio cùm malis ægri rebus ſuccreverint, utplurimum reſolvendæ; ſi verò in febrium declinatione, & miteſcentibus ſymptomatis, ad ſuppurationem perducendæ. Bubones venerei nunquam reſolvendi, ſed ad ſup-

purationem perducendi, quò imminens lues venerea præcaveatur quæ tamen raro præcavetur

Peſtilentes tumores, ut carbunculus, ſeu anthrax; venenati, ut qui à morſu viperæ, à morſu canis rabidi, Scorpionis, Tarentulæ, ſcarificationes expoſtulant & cauteria, non reſolutionem aut ſuppurationem.

Reliqui tumores humorales aliâ indigent curatione dum fiunt, aliâ cùm jam facti. Dum fiunt, inhibe ne humores in partem tumeſcentem irruant, hæreantque; ſanguinem ergò minue, averte, diverte, & cacochymiam corrige. Tumores verò jam factos, diſcute.

Si fiant per fluxionem, vaſa ſanguifera deplenda ſunt, & compeſcendus humorum motus; tum & interdùm pars affecta comprimatur, interdùm defenſivis, ut ajunt, muniatur; ſic tumor non progredietur ultrà, & ſenſim evaneſcere poterit. Si verò fiant tumores per congeſtionem, ne ſecato venam, humores ne cohibeto, tumorem ne comprimito, hæc enim fruſtra ſunt; ſed catharticis, ſudorificis, aperientibus, diureticis humorum lentorem & cacochymiam corrigito.

Itaque, in Phlegmones, ac Eryſipelatis principio & augmento, ne humores hæreant in parte affectâ ibique magis fermenteſcant, venæſectiones conveniunt, ſæpiùs iteratæ, pro morbi magnitudine, pro ægri viribus, temperamento, anni tempeſtate; imò & corrige refrigerantibus, cùm opus fuerit, partis affectæ intemperiem.

Contrà verò, dum fiunt frigidi tumores, Oedema & Scirrhus, procurandus ſanguinis motus, diſcutienda ſeri copia, lympha craſſior tenuanda.

Fit interdùm ut accerſatur contuſionibus Phlegmone vel Eryſipelas, tumores inflammatorii; ut vitentur, partem contuſam ſtatim ab ictu fortiter comprime, defenſivo muni. Hinc obſtabis majori humorum ad partem affluxui.

Cùm verò quatuor memorati tumores in ſtatu ſunt aut declinatione, quâ ope illis ſuccurret medicus? Is procurabit ut diſcutiantur; ſed & ſimul rationem habebit ſymptomatum & eventûs. Sævientia mitigabit ſymptomata; eventum promovebit cùm propitiùs apparuerit, cùm adverſus avertet. Itaque compeſcet dolorem nimium anodynis, & narcoticis; quæ quidem & opitulantur, præmiſſis univerſalibus, ſi convulſiones ſuperveniant. Quod ſi febris tumoribus acceſſerit ex cacochymiâ, hæc febrifugis extingu enda; ſecùs, ſi ex ſuppuratione. Et corrigenda remediis contrariis intemperies. In ſummâ, cunctis medebitur ſymptomatis, quæ curationi tumorum obſtiterint.

Eventûs ratione, ita tractentur tumores ut impactus humor reſolvatur, aut ut ſuppuratione vacuetur; ut nimia vitetur induratio, gangræna & ſphacelus præcaveantur. Ideòque cùm ſalutaria eluceſcent reſolutionis ſigna, uſurpentur primùm reſolventia; dehinc cùm ſpontanea & mitis ſuppuratio ſe ſe obtulerit, ea ſuppurantibus juvetur, donec maturuerit, tuncque, ut pus effluat,

aperiatur tumor, ſi per ſe non diſrumpatur. At ſi pars affecta vergat in gangrænam, ſpirituoſis & cardiacis ſtatim utendum, & pars ſphacelo correpta ſcarificationibus & ferro amputetur. Sunt autem varia reſolventia, ſuppurantia, & gangrænam prævertentia, quæ proficere poſſunt aut nocere pro variâ morbi naturâ & indole, pro variâ ejus complicatione, cauſâ, ſede, aliiſque rationibus. De quibus ſingulis dicetur inferiùs, ubi de peculiari tumorum nobis propoſitorum curatione ſermo fiet.

CAPUT II.

De Phlegmone.

PHLEGMONE, *tumor eſt humoralis, qui ſatis exquiſitè circumſcibitur, qui rubore, calore, tenſione, dolore, ac pulſatione dolorem intendente ſtipatur.* Parôtis dicitur, cùm naſcitur pone aures; cùm in inguine, Bubo; cùm ad unguis radices, Paronychia vulgò panaritium. Ad Phlegmonas referuntur Pernio, Clavus, Furunculus, Papulæ variolarum & Scabiei, tum & varia Phymata ac exanthemata; in univerſum, quæcumque ſupra cutem efflorеſcunt cum intenſiori calore, rubedine, dolore, tenſione, & pulſatione.

Quo pacto pars tumeſcit, rubeſcit, impen-

ſiûs calet, doletque, niſi ex ſanguine in parte collecto, diſtendente vaſa, fibrarum nervearum acuente vibrationes? ex uberiore ſpirituum appulſu, & factâ hinc acriori humorum hærentium fermentatione? Indè profectò validiores arteriarum pulſationes, acrior ſanguinis calor, & veluti partis iſtius febris. Pulſus vaſorum non à corde pulſante, ſed à ſanguine fermentante. Duritiem Phlegmones ac tenſionem repeto à ſummâ vaſorum ingurgitatione, diſtenſione, & ideò compreſſiore texturâ. Et diſtinctam circumſcriptionem, ab injectò progreſſioni ſanguinis obice, quo ſanguis de novo adveniens cogitur copioſiùs in ambitum derivari. Quid ſi ex ſparſis ſubtercutem glandulis, quæ ipſæ circumſcriptæ ſunt, quædam inflammentur? nonne ferentur extrorſùm? nonne tumorem excitabunt circumſcriptum, ut in Bubone ac Parotide?

Phlegmone non ex eo fit, quòd ſanguinis ſales extricentur in affectâ parte, & à ſulphurum, ut ajunt, compedibus liberentur; ſed ex eo duntaxat quòd præcludatur in parte, libera ſanguinis via. Utrumque probat hoc experimentum. Injiciatur extremo digito fortis ligatura; hîc promptiùs eluceſcent Phlegmones ſymptomata, tumor extremi digiti, tenſio, calor, rubor, dolor, pulſatio. Solve ligaturam; cuncta hæc evaneſcent. Quid egit ligatura? magis compreſſit venas, ut pote magis tenues, quàm arterias firmiores. Ecce obicem prætervecto ſan-

guini factum. Et ſtatim ac ſublata eſt ligatura, libera ſanguini facta eſt via. Ubi jam ſales extricati, ac in extremo digitò depoſiti? Ad hæc, non viderunt noſtri ſalſamentarii fore, ut nunquam ſolverentur tumores per reſolutionem, ſed per ſuppurationem ſemper. Quis enim crederet tantam ſalium depoſitorum ſaburram, ex quâ adeò intumuit ingens Phlegmone, tàm exiguo temporis ſpatio poſſe diſcuti, quo is tumor ſæpè reſolvitur?

Si contundantur carnes inſigniter, aut vulnere cædantur; ſi frangantur, ſi luxentur oſſa, non mirum excitari Phlegmonas; tunc enim præternaturam comprimuntur vaſa, aut cæduntur, aut diſrumpuntur. Hinc impedita aut præcluſa ſanguinis via. Eodemque pacto acerbiores dentium & articulorum dolores accerſunt non ſemel Phlegmonas. Tum & ſubjectæ cuti glandulæ, cùm imbuuntur humotibus & finitima vaſa comprimunt. Tument autem glandulæ frequentiùs quàm aliæ partes, quòd cùm ipſarum vaſa magis ſint intorta & complicata, obnoxiora ſunt infartui, & infarta ſe ſe magis invicem comprimunt. Et cùm glandularum munus ſit humores ex ſanguine ſecernere, ſi humores affluant uberiori copiâ, inferciunt vaſa; ſi viſcidiores exiſterint, & vaſa ſanguifera & ductus ſecretorios obturabunt. Hinc amygdalæ, hinc Parotides ex copioſiori aut viſcidiori salivâ; hinc Bubones ex lymphâ viſcidâ ac tenaci.

DIAGNOSIS.

Confundunt plurimi Phlegmonen cum inflammatione, alii Phlogoſim dicunt eſſe Phlegmones ſpeciem. An rectè, ipſi viderint. Non omnis inflammatio tumet, ergo non eſt omnis inflammatio Phlegmone. Ne quidem tumet Phlogôſis, ergo Phlegmone non eſt. Quid ergo inflammatio? Genus. Quænam hujus generis ſpecies? Phlogôſis, Phlegmone, Eryſipelas. Phlogôſis eſt inflammatio ſimplex, abſque tumore ullo; Eryſipelas, cùm tumore duntaxat ſuperficiario; Phlegmone, cùm tumore ſublimi & circumſcripto. Sicque diſtingues inter ſe Phlogôſim, Phlegmonen, Eryſipelas. Et inflammationem ſtatues ex rubore, calore, dolore; quos obſervabis in omni Phlogôſi, Eryſipelate, ac Phlegmone. Poſteriora duo & aliis ſignis diſtinguantur. Phlegmone tactui reſiſtit nec mutat colorem, pulſativum, ut ajunt, dolorem infert; tactui cedit Eryſipelas albeſcitque cùm comprimitur, mòxque roſaceum ſuum colorem reſumit, calet, nec pulſat. Sedem nunquam mutat Phlegmone; Eryſipelas interdùm mutat, ſerpitque à parte in partem.

Diſtinguitur Phlegmone ab Scirrho ſimplici, non tam duritie ac tenſione, quàm inflammatione, dolore, invadendi modo. Phlegmone ſiquidem ſemper à principio rubet, calet, dolet, promptâ fluxione generatur; Scirrhus verò generatur congeſtione ſenſim factâ, indolens eſt, nec in-

flammatur niſi jungatur cum Phlegmone. Et in eo diſtingues Phlegmonen ab Oedemate, quòd Oedema, non ita diſtinctè circumſcribatur, album ſit & molle, nec doleat. Quibus modis complicetur Phlegmone cum Eryſipelate, cùm Scirrho, cùm Oedemate, traditum eſt ſuperiùs in cap. 1.

PROGNOSIS.

Simplex Phlegmone acutus morbus eſt, interdùm ſalutaris, periculoſus ſæpè, nonnunquam lethalis. Ideò acutus, quòd, cùm impediatur in parte affectâ ſanguinis circuitus, neceſſe prorsùs ſit ut aut citò diſcutiatur, aut rumpantur vaſa ſanguifera, extravaſetur ſanguis, & computreſcat, tuncque complicetur Phlegmone, aut mutetur in alium morbum.

Hinc variolæ ſalutares ſunt cùm erumpunt facilè, cùm citò ſuppurantur, & aut mitioribus ſymptomatis ſtipantur aut nullis. Sunt verò periculoſæ, cùm erumpunt ægrè, cùm ægrè ſuppurantur. Cùm ſemel elatæ ſubſidunt ſubitò, cùm incohata ipſarum ſuppuratio ſiſtitur ad tempus, aut penitùs cohibetur, & graviora ingruunt ſymptomata, lethales erunt.

In anginâ, tumefactæ tonſillarum glandulæ obſtant deglutitioni ac reſpirationi; ideoque earum Phlegmone niſi promptè ſolvatur, citò ſtrangulat ægrotantem. Ergo Phlegmone acutus eſt morbus, periculoſus ſemper, interdùm lethalis, nec tantùm ſui, ſed & ratione ſymptomatum.

In

In Parotidibus diſtinguendum. Si non ſupervenerint febribus, ſi fauces non occupaverint, eumdem ac reliquæ Phlegmonæ ſortem ſortiuntur; ſi fauces utrinque compreſſerint; ſemper periculoſæ ſunt & utplurimùm lethales; ſi verò febri malignæ ſupervenerint & ad ipſarum exortum alia miteſcant ſymptomata, tunc bonis ægri rebus ſuperveniſſe cenſendum eſt.

Præter malignas Phlegmonas, ſunt peſtilentes, ſunt venenatæ. Epidemicè graſſantur peſtilentes, & plures tollunt mortales. Venenatæ, quæ à morſu Viperæ, Scorpionis, Tarentulæ, conſimileſque, lethales ſunt, niſi promptis debellentur auxiliis. Quæ ab impuro coïtu, inguina ut plurimum obſident, dicunturque propriè bubones venerei, qui ſi reſolvantur, certum eſt fore ut ſequatur lues venerea, quantumvis pede claudo; imò, & ſi probè ſuppuratio proceſſerit, fœda illa lues ſubſequetur, niſi abſumptum penitùs fuerit virus venereum.

CURATIO.

Phlegmonæ quibus depuratur ſanguis, vel naturæ ſunt committendæ, ſi exiguæ ſint, ut variolæ benignæ; vel, ſi grandiores extiterint, citò ad ſuppurationem perducendæ, ut Parotides criticæ ac ſalutares. Periculoſæ verò, & quæ lethum portendunt, illicò aperiendæ. Aperiendæ quoque Phlegmonæ venenatæ, ne vene-

num ulteriùs contaminet, ut promptiùs educatur, ut cum ſanie aut pure effluat. Cohibendæ verò à principio, & reſolvendæ, quæ, cùm accreverint, ſaluti periculum intentant, ut amygdalæ in anginâ.

Ut verò methodicè adminiſtrentur hæc auxilia, ſpectandum an Phlegmone fiat, an facta jam ſit. Dum fit à contuſione, cohibe illicò fluxionem; nimirùm contuſam partem faſciis aut quomodocumque comprimito, & munito defenſivis, veluti panno quem ovo exagitato intinxeris imbuerisque; vel adhibeto quæ Priſci vocabant Repercutientia ac Repellentia, *Emplaſtrum pro fracturis*, *Bolum Armeniam*, *ſanguinem Draconis*, *Terram Sigillatam*, *Maſtichen*, *Alumen*, *Colcothar*, eaque albumine ovi ſubacta. *Formula hæc erit.*

℞. *Boli Armeniæ*, *Terræ Sigillatæ*, *& Sanguinis Draconis*, *Ana partes duas*; *Maſtiches*, *& Aluminis Rupei*, *Ana partem unam*; *Colcotharis Partem ſemiſſem. Fiat ex iis pulvis tenuiſſimus, qui cum S. Q. albuminis ovorum exagitetur. Defenſivum hoc contuſæ parti applicetur.*

Porrò hujuſmodi auxilia, quæ Phlegmonen arcere poſſunt à parte contuſâ, nocerent Phlegmone per ſe naſcenti, ac præſertim cùm cutis à tumeſcente ſubjectâ glandulâ extrorſum pellitur. Caveto igitur ne in hoc poſteriori caſu

partem tumeſcentem comprimas & adſtringas vaſa. Imò juvetur humorum circuitus, & novus infartus præcaveatur venæſectionibus, Diætâ tenui, medicamentis modò alterantibus, modò evacuantibus, ad cauſam conjunctam & ſævitiem ſymptomatum accommodatis. Venæſectio hîc præcipua eſt; ea minuit ſanguinem, revellit, derivat. Iteretur ergo, cùm opus fuerit, bis, ter, quater, pro ægri viribus, pro tumoris magnitudine ac periculo; in anginoſis v. g. quaternis horis, ne mox æger præfocetur. Venæſectiones tres vel quatuor ſibi ſuccedentes ſpatio brevi, multò magis proſunt, quàm octo decemve longo. Injiciantur horis commodis Clyſteres emollientes atque laxantes, cùm alvus pigra fuerit; hinc liberior fit ſanguinis circuitus.

Cùm à ſævis doloribus Phlegmone generatur, accerſitur febris, pertinaces vigiliæ, deliria. Tunc compeſcantur ſanguinis æſtus & ſpirituum motus, refrigerantibus, incraſſantibus, anodynis, narcoticis. Præſcribantur ergo Julepi refrigerantes aut emulſiones vulgares, addito *Laudani grano uno*, aut *Syrupi Papaveris albi unciâ ſemiſſe*. Cùm ſatis non fuerit prima hæc narcoticorum doſis, aut ſenſim augeatur, aut iteretur, idque pro doloris vehementiâ & prudentis medici conſilio. Parum verò proſunt narcotica, cùm corpus fuerit cacochymum, cùm ſaburrâ gravantur primæ viæ. Eliminetur ergo ſaburra, ſed Cathartico leviori

ac temperato ; fortiora ſi quidem & calidiora Cathartica humores concitant & augent fluxionem. Præſcribatur itaque ſequens aut ſimilis potio purgans.

℞. *Rhabarbari electi, craſſiuſculè contuſi, drachmam unam; Pulpæ Caſſiæ recenter extractæ unciam unam. Leviter bulliant, ſuſpenſo intra nodulum Rhabarbaro, in decocto Tamarindorum pinguium Q. S. In colaturæ unciis ſex, diſſolve Mannæ Calabrini unciam unam & ſemiſſem, Salis vegetabilis drachmam ſemiſſem. Fiat potio, ſumenda manè, jejuno ventriculo, ſervatis ſervandis.*

Quæ mox dicenda, magis pertinent ad Chirurgum. Hujus eſt rectè ac tempeſtivè applicare topica, & quis ſit tumoris ſtatus diligenter conſiderare. In principio conveniunt reſolventia, nempè ut hærentes humores priſtinum ſuum fluorem recipiant, ſicque diſcutiatur, ſi fieri poteſt, Phlegmone. Sed libero ſanguinis motui obſtant, modò caloris exceſſus & doloris vehementia, modò ſiccitas vaſorum, modò nimia ipſorum laxitas. *Data tempore proſunt, & data non apto tempore quæque nocent.* Itaque, cùm dolor adfuerit & æſtus ſanguinis, uſu veniant hujuſmodi reſolventia, *lac tepidum, Cataplaſma de micâ panis*, cui addatur *crocus orientalis; aut oleum liliorum, aut vitellum ovi, aut alia hujuſmodi.* Si oportuerit ſimul reſolvere humores

& firmiora laxare vaſa, conveniunt aut *merum vinum calidum*, *aut panis eo imbutus*, *aut vinum calidum in quo plantæ aromaticæ fuerint decoctæ*; præterea *Unguentum de Altheâ*, *Oleum Laurinum*, *Camomillæ*, *Meliloti*, & *alia hujuſce generis*. Si ſimul fuerit reſolvendus tumor & exſiccandus, ut Phlegmone œdematodes, uſurpentur aut *aqua vitæ*, *aut ſpiritus vini ſolus*, *vel camphoratus*, interdùm *ſpiritus volatilis ſalis Armoniaci*, *urinæ*, *Cranii humani*, itidem *fœtida animalium olea*, *oleum laterinum*, *urina tepida*, & ſimilia.

Videndum quoque, dum applicantur reſolventia, utrum facilè procedat tranſpiratio nec ne. Si facilè procedat, laxæ tenueſque ſint faſciæ, non arctæ, non craſſiores, ne tranſpiratio cohibeatur; applicentur ergo reſolventia liquida macra, non oleoſa, linteo identidem madefacto. Quòd ſi ægrè procedat tranſpiratio, veniendum ad Cataplaſmata reſolventia. e. g.

℞ *Micæ panis albi minutim ſectæ libram unam. Lactis caprini recenter educti libras duas. Coquantur ad conſiſtentiam Cataplaſmatis, identidem totum agitando. Adde ſub finem coctionis, Croci orientalis, in pulverem redacti, Drachmam unam. Olei liliorum unicas duas. Fiat Cataplaſma anodynum, & reſolvens ad uſum.*

℞. *Vini rubri optimi libras tres. Micæ panis*

vulgaris libram unam & ſemiſſem. Coquantur ad conſiſtentiam Cataplaſmatis. Finitâ coctione, adde aquæ vitæ rectificatæ unciam unam. Fiat Cataplaſma reſolvens, & laxans, parti applicetur & identidem renovetur, adeò ut ſemper humidum ſit.

℞. *Foliorum parietariæ mundatorum manipulum unum. Contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affundendo ſufficientem quantitatem aquæ vitæ rectificatæ, vel ſpiritus vini, pro medici conſilio. Paretur Cataplaſma, ſimul reſolvens & exſiccans, parti applicandum, ac pro neceſſitate renovandum.*

Hactenus dictum eſt de auxiliis quæ convenirent Phlegmone dum fit, hoc eſt, in ejus principio, & augmento. Jam verò diſpiciendum de iis quæ poſtulat Phlegmone facta, hoc eſt, dum in ſtatu eſt aut declinatione. In ſtatu ergo, niſi tumor vergat ad ſuppurationem, reſolventibus quoque inſiſtendum; ſed quibus? iis quæ magis prodeſſe fuerit obſervatum. A juvantibus ſiquidem & lædentibus ſumenda indicatio, cùm in morbis omnibus, tùm maximè in curatione tumorum humoralium; nimirùm quòd peritiores etiam Chirurgos ludat interdùm natura. Viſæ ſunt Phlegmonæ quæ fortiori reſtiterint reſolventi, & leviori ceſſerint, v. g. in Phlegmone mammarum, quam lac concretum induxerit, ſæpè nocet *Spiritus vini*, & juvat interdùm *Salis*

armoniaci ſpiritus, imò & interdùm *ſimplex urina tepida* diſcutit has mammarum Phlegmonas, quas in ſtatu ac declinatione ſuppuratas crediſſes. Ratio in promptu eſt, *acidus volatilis vini ſpiritus* lac coagulat, ſolvit è contrà *Spiritus Alkalinus volatilis ſalis armoniaci*: uterque ſanguinem concitat, vellicat nervos, vaſa firmat. *Urina verò alkalino-phlegmatica* ſenſim diſſolvit lac concretum, & partem relaxat.

Declinante Phlegmone ac vergente ad ſuppurationem; uſurpentur quæ dicuntur ſuppurantia ſeu maturantia, quia creduntur maturare tumorem & ſuppurationem promovere. Duplicis generis ſunt hæc, ſicca & mollia. Priora, recluſo intus ſucco perſpiratorio, torpentes humores extra vaſa poſitos agitant; eoſdem agitant & poſteriora, ſed inſinuatis tenuibus ipſorum particulis. Hinc naturalis ſuppuratio, quæ naturæ opus eſt, non artis. Sanguis extravaſatus convertitur in pus, non quia putreſcit, ut in gangrænâ fit & in cadavere; nec quia illius ſalia ſpirituum beneficio, ut vulgò creditur, extricantur; ſed quia vitali vicinarum partium tranſpiratione atque calore continenter agitatur, excoquitur, mutat formam, novum fit liquidum præternaturam, & penitùs à ſanguine diverſum. Numquam fit pus præterquàm in viventi animali ac naturaliter tranſpirante.

Quotiès ergo procuranda fuerit Phlegmones ſuppuratio, ut in furunculo & clavo, tumori applicabis maturantia ſicca. Hujuſmodi ſunt,

Emplaſtrum diachilum ſimplex & compoſitum, Emplaſtrum mucaginum, diapalma, pix navalis oleo ſoluta, aliaque. Cùm verò non tam præpediendus perſpirationis effluxus, quàm concitandi pigri humores collecti; ut Parotidum ac Bubonum, tunc maturantia mollia uſurpentur. Hæc confici ſolent *ex radicibus & foliis althea, malva, branchæ urſinæ; ex liliorum alborum radicibus, floribus camomillæ, meliloti, ex farinis lini, fænigræci, fabarum, ex caricis, cæpis, & ſimilibus*, quibus addi poteſt *unguentum Baſilicum.*

℞. *Foliorum malvæ, & Althea, Ana manipulum ſemiſſem. Florum meliloti & camomillæ, Ana pugillum unum. Radicum liliorum alborum & cæparum ſub cineribus coctarum, Ana uncias duas. Coquantur in ſufficienti quantitate aquæ fontanæ ad mollitiem, dein contundantur in mortario, addanturque his contuſis, Farinæ ſeminis lini & fænigræci ana drachmam unam. Unguenti Baſilici, uncias duas. Fiat Cataplaſma.*

Interdùm ſola ſatis eſt Branca urſina contuſa, vel ſolæ radices liliorum ſub cineribus coctæ, cocta acetoſæ folia, & in gingivarum Phlegmone ſolæ caricæ pingues conciſſæ. Feliciter ſuccedit ad ſuppurationem ſequens Cataplaſma.

℞. *Theriacæ veteris, fermenti panis, & ſuppurativi vulgaris, partes æquales. Hæc ſimul exactè miſceantur, ſenſim affundendo acetum*

vini vulgaris optimi ad eam quantitatem ut conſtituatur mollius Cataplaſma.

Hæc & ſimilia Phlegmonen interdùm reſolvunt, interdùm ejus ſuppurationem promovent. Reſolvunt, dum ſanguis adhuc hæret in vaſis; promovent ſuppurationem; cùm interſtitia vaſorum occupat. Diligenter ideo expende an ſuccedat ſuppuratio. Factam intelliges ex tumore remolleſcente, in mucronem ſublato; ex humoris fluctuatione quam digito comprimente perceperis. Factumque pus citò educendum; ne partes exedat finitimas; ne pariat ſinus fiſtuloſos. Aperiendus ergo tumor, ni per ſe rumpatur, nempè in loco molliori ac decliviori; ſcalpello, ſi parvus fuerit abſceſſus, nec ſinuoſus; cauterio potentiali, cùm majorem expoſtulat aperturam, veluti cùm magnus & ſinuoſus fuerit abſceſſus. Apertus verò tumor curabitur ut vulneribus aut ulceribus convenit.

CAPUT III.

De Eryſipelate.

ERYSIPELAS, *tumor eſt humoralis, ſuperficiarius, qui rubore roſeo & calore deurenti ſtipatur.* Ob colorem *Roſa* quoque dicitur; & ob calorem deurentem *Ignis ſacer.* Hunc more

bum interdum præcedunt horrores & febris ; hæc ſæpè comitatur. In exiguâ cutis parte Eryſipelas ſe ſe prodit in principio, in augmento extenditur attolliturque, & in ſtatu quaſi acclivis & complanatus collis eſt, incertis ac dubiis finibus. Sedem mutat in declinatione, à parte in partem, idque relictâ priori parte perfectè ſanâ. Si quocumque tumoris tempore, vel leviter digitum applicueris, cedet & albeſcet Eryſipelas ; ſi removeris digitum, ſtatim rubedo ac tumor reſtituentur. Fit interdùm ut in ejus augmento ſublevetur cuticula in veſiculas lymphatico ſucco refertas, quæ per ſe diſrumpuntur. Diſcuſſo morbo, exſiccata totius affectæ partis cuticula abit in ſquammas deciduas, & nova ſubter generatur cuticula.

Ideò fit quævis inflammatio, quòd ſanguis difficiliùs per partem affectam circuletur ; quapropter & acriùs ibi fermenteſcat. Ea fiunt in Eryſipelate, quod inflammationis ſpecies eſt. Unde verò hæc ſanguinis in parte mora ? Ex retentâ perſpiratione uberiori aut craſſiori. Eſt autem perſpiratio humor excrementitius qui continenter & copiosè ſecernitur è ſanguine, continenter effluit per poros cutis. Eâ perſpiratione ſanguis depuratur. Pone perſpirationem ſupprimi ; inquinabitur ſanguis, remorabitur in debiliori parte corporis, fermenteſcet ultramodùm, horrebit corpus, febris excitabitur.

Remoratur ſanguis in parte quam obſidet Eryſipelas, nec tamen ſtagnat, aut è vaſis effunditur.

Argumento eſt, quòd effuſus ſanguis parti eſt impactus, nec alio fugit; fugit autem ſanguis in Eryſipelate, quia tumor facilè cedit comprimenti digito, quia diſcutitur ad compreſſionem digiti color roſeus, quia ſerpit interdùm Eryſipelas ac ſedem per ſe mutat. Et vaſcula partis tenuiora ac molliora, quibus compreſſis fugit ſanguis, eum mox à compreſſione recipiunt. Imò quia molliora ſunt, & concreti non ſunt humores quibus dilatantur, ideò non adeſt dolor pulſativus, ut in Phlegmone.

Præterea, funditur Eryſipelatis incendio lympha illa concreta ſub cuticulâ latitans, quæ vulgò corpus mucoſum dicitur, propria diſrumpit vaſa, effunditur, rareſit, & hinc excitantur veſiculæ. Si quis eas repetiverit à corroſivis lymphæ ſalibus, ex eo revincetur, quòd eas ſine ullis ſalibus excitet & admotum ferrum candens & flamma candelæ & ſimplex combuſtio. Statuatur ergo ſatis eſſe calorem deurentem, nec opus eſto ſalibus, ut excitentur in Igne ſacro veſiculæ.

Proxima ac immediata Eryſipelatis cauſa, eſt ſanguis difficiliùs in parte circulans & prætermodum fermentans. Hinc enim fit ut diſtendantur partis vaſcula, ut leviter pars intumeſcat, rubeat, impensè caleat. Nec ea ſanguini accidunt, niſi quòd is retento perſpirationis ſucco inquinetur. Quanta ſit naturalis perſpiratio, demonſtrarunt *Sanctorius & Boyleus.* Ea cum alicubi ſiſtitur, accidit perpetuò novus ſuccus perſpiratorius, ac in parte veluti congeritur. Cùm quis,

incaleſcente corpore, ſe ſe præpoſterè exponit aëri frigido, unde paucis ab hinc horis tentatur Eryſipelate, niſi quòd protinus obturati fuerint ſecretorii perſpirationis pori? Quod efficit aër frigidus, efficit & hoc aqua frigida, nix, glacies; quia ſimili pacto cutis poros obturant. Nec tamen obturantur pori, ut vulgò creditur, à nitro aëreo; ſed quòd partis calore in hæc frigida tranſmiſſo, minùs dilatantur ac tandem conſtipantur ductus ſecretorii qui pororum nomine veniunt. Obturatis poris, perſpiratorius ſuccus inquinat ſanguinem, perturbat ejus motum, & in acriorem fermentationem ciet. Cùm verò poſteà ſanguis deferveſcit, tunc ſenſim reſtituitur perſpiratio, ſanguis extrementitio perſpirationis ſucco ſenſim liberatur, minùs impeditur in parte, fluit liberiùs; per ſe ſolvitur Eryſipelas. Quod equidem intelligendum, ſi, ſanguine ritè conſtituto, ortum duxerit Eryſipelas duntaxat à cauſâ exteriùs agente. Cùm aut craſſior aut eſt copioſior ſuccus perſpirationis, ita ut eo tota ſanguinis maſſa inquinetur, tunc ex ſupreſſâ perſpiratione fit ut confluens indeſinenter ſuccus ille in ductus ſuos ſecretorios, eos inæqualiter diſtendat, ſicque rigores ac horrores, fibras nerveas ſuccutiendo, per totum corpus procreet. Ampliùs, ſi fuerit pars quædam corporis cæteris laxior, in eam irruet ſuccus ille, in eâ colligetur majori copiâ & producet Eryſipelas; ſcilicet nunc in facie, nunc in collo, interdùm in externo pectore, in abdomine, in brachiis cruribuſque

aliâque parte, ſiqua fuerit magis diſpoſita, externâ vel internâ. Eſt capitis perſpiratio craſſior, axillarum aquoſior & hircina, pedum fætida, faciei tenuior & æquabilior. Non mirum ergo ſi, pro variâ ſucci perſpiratorii indole partiſque diſpoſitione, modò hîc modò illîc, naſcatur Eryſipelas, ſerpatque modò hûc, modò illûc. Sæpiùs tamen invadit Eryſipelas externas partes quàm internas. Perſpirant utræque, ſed internæ faciliùs, externæ verò faciliùs conſtipantur.

Unde verò fit ut ſanguis perſpiratorio ſucco turgeat, craſſiori aut copioſiori? Ex abuſu ſex rerum non naturalium. Ita cùm obſtruitur uterus in virgine, nec erumpunt menſtrua, tunc ſanguis ſcatet lacte uterino, quo ſi ſuccus perſpiratorius inquinetur, in Eryſipelata varia & periodica pronior virgo eſt. Item proniores Bilioſi, cùm non expurgatur eorum bilis. Et ſimiliter ſuperveniunt Eryſipelata febribus ſimplicibus, malignis, peſtilentibus, ex uberiori aut craſſiori perſpirationis ſucco ſanguinem inquinante. Imo & morbilli; cùm turget ſanguis eo ſucco, quo ſemel aut bis debet in vitâ depurari.

DIAGNOSIS.

Facilè dignoſcitur Eryſipelas, ex tumore partis ſuperficiario nec faſtigiato, ex calore deurenti, ex rubore roſeo qui preſſione mutatur. Hoc ſimplex dicitur, eique competit jam tradita de-

finitio. Compoſitum dixeris, quod fuerit cum tumore alterius generis complicatum, v. g. Eryſipelas erit plegmonodes, cùm fuerit aliquatenùs circùmſcriptum, firmitudinem aliquam & obſcuram pulſationem obtinuerit, ſed & colorem roſeum & calorem deurentem. Oedematoſum verò cenſebitur, aut ſcirrhoſum, pro ut ad alterius indolem acceſſerit, ſed magis Eryſipelatis retinuerit naturam.

Jam ſupra memoratum eſt in capite primo quibus ſignis ſimplex Eryſipelas à Phlegmone ſimplici diſtinguatur. Ecce quo pacto diſtinguatur ab œdemate ſimplici, à ſimplici Scirrho. Eryſipelas calet, rubet, dolet, Oedema friget, pallet, indolens eſt; utrumque cædunt tactui, ſed colorem mutat Eryſipelas digito preſſum, Oedema non mutat. Erit autem Eryſipelas Oedematodes cum in partibus finitimis ſingulatim apparuerint hujuſmodi tumorum ſigna, ſed in majori parte ſigna Eryſipelatis. His ſignis diſtinguetur à Scirrho. Eryſipelas eſt molle, calidum, rubore roſeo tinctum; Scirrhus verò durus eſt ac renitens, frigidus eſt, pallidus eſt. Et Eryſipelas erit ſcirrhodes, ſi tumor alterâ ſui parte, ſed majori, fuerit Eryſipelas, alterâ Scirrhus.

Dividunt nonnulli Eryſipelas in criticum & ſympathicum. Criticum vocant, quod per ſe ex criticâ ſanguinis depuratione producitur, ut morbilli. Sympathicum verò, quod alterius morbi ſymptoma eſt, veluti cùm ſupervenit febri-

bus malignis, podagræ, vulneribus, fracturis.

Dignoſcitur quoque ex invaſionis modo, utrùm procedat Eryſipelas à ſimplici cutis conſtipatione, an à ſanguinis vitio. Procedere à ſimplici pororum conſtipatione cenſebis, cùm oritur ſine febre, aut cùm in tumoris augmento accenditur. Et à ſanguinis vitio, cùm totius corporis horrores & febris tumorem anteceſſerint; hoc in caſu febris comitatur Eryſipelas per totum ejus decurſum. Tuncque maximè varia ſibi ſuccedunt Eryſipelata in variis corporis partibus, etiam remotiſſimis.

Hypochondriacos & ſcorbuticos ſæpè tentant Eryſipelata erratica. Hæc foventur à contumacibus abdominis obſtructionibus, quarum causâ inquinatur ſordibus maſſa ſanguinea. Utrùm hinc proficiſcatur ſanguinis labes, ex propriis obſtructionum ſignis & ægri conſtitutione venaberis. Et certò pronuntiabis lac uterinum ad Eryſipelata concurrere, cùm catamenia ſupreſſa fuerint & ſtatis catameniorum temporibus naſcuntur Eryſipelata.

PROGNOSIS.

Acutus morbus eſt Eryſipelas, & plerumque intra dies duodecim terminatur, ſæpè ad ſalutem, non nunquam ad mortem. Ad ſalutem cùm ſimplex eſt, ac particulare, cùm ab externâ causâ & abſque notabili totius ſanguinis vitio. Ad ſalutem quoque, cùm ſanguis craſſiori perſpiratio-

ne refertus per externum Eryſipelas quaſi criticè defæcatur, cùm ab internis partibus ſerpit ad externas. Hinc affectu ſoporoſo vel delirio correptus, ſi ſenſim liberam & ſanam mentem, prout ſe prodit Eryſipelas in facie, recuperet, tunc illud cenſebitur ſalutare. Idem dicas de Pleuritide, de Peripneumoniâ, aliiſque internis affectibus, cùm ſupervenerit externum Eryſipelas. Et ex adverſo, cùm ſerpit Eryſipelas ab externâ parte ad internam, graviſſima inducit ſymptomata; in capite, deliria, affectus ſoporoſos; in pectore, Pleuritidem, Peripneumoniam; in abdomine, Cardialgias, vomitus, Dyſenterias. Hæc obſervaverat Hippocrates cum hæc verba protulit. *Eryſipelas foris intrò converti, malum; intùs verò foras, bonum.* Aph. 25. ſect. 5.

Cum Eryſipelas gravidum afficit uterum; tunc ſuccus perſpiratorius fœtum enecat; nec contrahi poteſt uterus inflammatione diſtentus. Hinc fœtus perit, & gravida. Teſtis eſt Hippocrates; *ſi mulieri prægnanti*, ait, *Eryſipelas fiat in utero, lethale.* Aph. 43. ſect. 5.

Lethale quoque Eryſipelas univerſale quod recens natos aggreditur, ex inhibitâ totius corporis perſpiratione. Quas non excitat tragœdias ſuccus perſpiratorius in tenello corpore quod mox antè in utero totum perſpiratione diffluebat? ut tam infeſtum vitetur periculum; moris eſt recens natos mollibus involvere linteis, fovere, nec aëri libero exponere.

Externum Eryſipelas particulare, ſæpiùs non periculoſum, ſi ſimplex. Si complicatum exitûs eſt dubii. Si ſupervenerit ſymptomaticè vulneri, oſſium denudationi, fracturæ, vel ſi ſuppuretur aut putreſcat, periculum intentat ex Hippocrate. *Ab oſſis denudatione Eryſipelas, malum*; Aph. 19, ſect. 7. & ſubſequenti, *ab Eryſipelate putredo aut ſuppuratio, malum.*

Et ideo ſuperveniens Eryſipelas magnis vulneribus, fracturis complicatis, oſſium denudationi, infeſtum eſt, quòd vaſa partis ſanguine ultra modùm fermentante diſtenta plurimùm obſtent ne ſolutæ carnes ſuccreſcant, obteganturque oſſa denudata. Simili pacto non poteſt perfecta eſſe ſuppuratio, quæ accidit Eryſipelati, quia vaſa ultramodùm diſtenta ſuccos non dimittunt facilè, & ita fruſtratur vulnus ſufficienti ſuppuratione. Porrò, ſuppuratione retentâ, accerſitur putredo, gangrena, ſphacelus. Sed & vulnera, fracturæ, poſtulant arctis faſciis religari, Eryſipelas verò laxis, ut liberè fiat perſpiratio; itaque aut officient vulneri, fracturæ, faſciæ laxæ, aut infeſtæ futuræ ſunt Eryſipelati ſtrictæ. Nec prætermittendum perſpirationem obruere medicamenta, quæ vulneribus & fracturis apponuntur. Ex quibus ſingulis fit, ut periculoſa ſint Eryſipelata, quæ vulneribus, fracturis, & oſſium denudationi accidunt.

C V R A T I O.

Ideò pars in Eryſipelate inflammatur & tumet;

quòd ibi ſanguis ultra modum fermenteſcat & uberiore vel craſſiore inquinetur ſucco perſpiratorio. Quocircà præcipuæ indicationes ſunt ut compeſcatur ſanguinis motus, attenuetur craſſior ſuccus perſpiratorius; & patefiat via liberaliùs in parte collecto. Hæc autem perficies variis & contrariis auxiliis pro variâ ſanguinis conditione, pro morbi temporibus, pro ratione partis affectæ. Alio quoque pacto tractandum Eryſipelas cùm ſanguis in affectâ parte duntaxat afficitur ab exernâ causâ, alio cum tota ſanguinis maſſa craſſiori vel uberiori ſucco perſpiratorio gravis eſt. Incipienti Eryſipelati conveniunt ſæpè Cardiaca, Diaphoretica, ſudorifica; jam facto, Refrigerantia & anodina; declinanti, Cathartica leviora. Nocent topica in Eryſipelate faciei. Nocent in omni Eryſipelate oleoſa, frigida, repercutientia. Nocent jam facto, quæ convenirent interdùm cùm fieret.

In eo caſu quo ſanguis fuerit ritè conſtitutus, nec niſi ab impeditâ tranſpiratione in Eryſipelas collectus, in principio perſpiratio procuretur; eamque ob cauſam jubeat medicus ut in cubiculo exquiſitè clauſo fruatur æger aëre moderatè calido, & cautè vitet frigidum; ut in lecto jaceat, pluſque ſolito ſtramentis obtegatur, ac tenui utatur victûs ratione. Præſcribantur Cardiaca & Diaphoretica leniora, variis formulis, v. g.

℞. Aquarum Cichorei & Bugloſſæ, Ana uncias tres. Pulveris viperini grana duodecim. Aqua

florum arantiorum cochlearia tria. Cum tantillo Confectionis de Hyacintho. Miſce fiat potio Cardiaca; quæ agitetur cùm jam fuerit haurienda.

In Eryſipelatis augmento diligenter abſervabis, an ſimplex ſit, an ſine periculo; an contrà. In priori caſu, una vel altera venæſectio ſatis erit. Iteretur verò in poſteriori, pro ægri viribus & vaſorum repletione; nimirùm ne tumor Phlegmonæ complicetur, ne ſanguis offendens in viam impeditam, in vaſa finitima derivetur & interna petat. In utroque autem caſu, conveniunt ſingulis diebus Enemata emollientia & laxantia; ſcilicet ne indurata retentaque inteſtinorum ſaburra minùs liberum efficiat per abdominis viſcera ſanguinis circuitum, & ita remotè concurrat ad fovendum Eryſipelatis infartum.

Quando morbus in ſtatu eſt, infeſtat calor deurens, qui ſæpè vigilias procreat diuturniores, & cuticulam in veſiculas ſublevat. His ſuccurres vulgaribus Emulſionibus, aut refrigerantibus Julepis, quibus addes, ſed cautè, narcotica. Et potus erit ordinarius, Ptiſana ex diureticis frigidis. Accedente verò declinatione, utendum Catharticis, ut quæ remanet in affectâ parte craſſior perſpirationis materia tenuetur, à prætervecto ſanguine rapiatur, & hinc per receſſum eliminetur.

Hactenus de curatione adminiſtrandâ cum ſanguinis maſſa non fuerit craſſiori ſucco perſpiratorio inquinata, aut gravis uberiori. At ſi

fuerit alterutrum aut utrumque, quod demonſtrant totius corporis horrores & rigores, tunc, ſtatim ac ſe ſe prodiderit Eryſipelas, ad potentiora Cardiaca & ſudorifica confugiendum. Hujus modi ſunt *Theriaca vetus*, *Confectio Alkermes*, *Beſoardica varia*, *Antimonium Diaphoreticum*, *Antihecticum Poterii*, *Ambra griſea*, *pulvis Viperinus*, *Viperinum ſal*, *ſal volatile oleoſum Sylvii*, *ſal cranii humani*, & ſimilia.

℞. *Aquarum ſcabioſæ, Cardui Benedicti, & Papaveris Rheados, ana uncias duas. Theriacæ veteris, & Antimonii Diaphoretici recenter parati, ana dracham unam. Pulveris viperini dracmam ſemiſſem. Miſce fiat potio ſudorifica, uno hauſtu ſumenda. Dein corpus obtegatur in lecto per horam, ad ſudorem promovendum.*

℞. *Aquarum Cordialium, proximè memoratarum, uncias ſex. Bezoardicorum orientalis & mineralis, ana ſcrupulum unum. Salis volatilis oleoſi Sylvii grana duodecim. Ambræ griſeæ, granum unum, & tantillum Confectionis Alkermes. Miſce fiat potio Cardiaca, de quâ utatur ex cochleario.*

Cardiacis hujus modi per totum morbi principium inſiſtendum eſt. Per augmentum verò ità diſtingue. Si febris intendatur ſimulque magis ac magis accendatur Eryſipelas, tunc Cardiaca leviora præſcribenda ſunt. Sudorificis verò penitùs abſtinendum ac Diaphoreticis, ut potè nocenti-

bus, cùm eo minùs calet & rubet tumor quo magis febris accenditur. Juvabitur autem in eo caſu progreſſus Eryſipelatis iteratis venæſectionibus, refrigerantibus, anodynis, narcoticis, quibus compeſcitur ſanguinis æſtus, internarum partium inflammatio præcavetur, liberior fit perſpiratio, faciliùs Eryſipelas ſe prodit. Omninò eadem ſequenda eſt praxis in exortu Eryſipelatis, quæ in variolarum & morbillorum, quæ parva ſunt Eryſipelata, eruptione. Dum erumpunt facilè variolæ ac morbilli, abſtinemus à venæſectionibus, Cardiacis & ſudorificis inſiſtimus; cùm verò febris intenſior obſtat eruptioni, tunc præcipimus venæſectiones, Cardiacis abſtinemus.

De augmento quoque dicendum, quòd ſi dum ſe prodit Eryſipelas, graviora quæque ſe prodant ſymptomata, affectus ſoporoſi, deliria, convulſiones, ut interdum fit in variolis & morbillis, tunc ſatis non ſunt Cardiaca aut venæſectiones, nimirùm pro vario ſanguinis ſtatu; ſed &, ratione ſymptomatum, recurrendum eſt ad Cathartica fortiora, imò & ad Emetica; ut concuſſo toto corpore reſtituatur ſanguini liberior circuitus, tenuetur craſſior ſuccus perſpiratorius, & uberior per ſeceſſum, per vomitum, ejiciatur. Quo facto, languidus ſuſcitabitur Eryſipelatis progreſſus, perduceturque feliciter ad ſtatum.

Quid jam in ſtatu agendum eſt, cùm conjungitur Eryſipelas cum ſanguine inquinato & intenſa febri? Alia id non indiget curatione,

quàm quæ in augmento præſcripta eſt. Hoc unum diligenter obſervabis, ut lenioribus Catharticis craſſior & exuperans in ſanguine materia perſpirationis ſemſim incidatur ac per ſeceſſum eliminetur. Ita enim & febri proſpicies, & Eryſipelati, utriuſque cauſam foventem abigendo. Præſcribatur ergo potio purgans quæ ſequitur, aut alia ſimilis.

℞. *Sennæ mundatæ, unciam ſemiſſem. Seminis contra, & aniſi contuſorum, pugillum unum. Granorum lini contuſorum drachmas duas. Salis vegetabilis, drachmam unam & ſemiſſem. Infundantur tepidè per noctem in ſufficienti quantitate decocti foliorum aut Capilli veneris, aut Chicorii, aut Pimpinellæ. In colaturâ ad libram unam, diſſolve mannæ Calabrini, uncias duas. Electuarii Diacarthami, drachmas duas. Fiat potio pro duabus doſibus, ſumendis manè, interjecto juſculo vulgari, ſervatis ſervandis.*

Hactenus dictum eſt de medici officio, jam de Chirurgi dicendum. Et primò quidem licèt plura videantur convenire Eryſipelati remedia, quæ Phlegmone conveniunt ob ſimiles indicationes, ut hærentis in parte ſanguinis fermentatio compeſcatur, ut liber procuretur ſanguinis per partem tranſitus, certum tamen ſit experientiâ plurimùm nocere in Eryſipelate topica, quæ feliciter adhibentur in Phlegmone. Dura enim eſt Phlegmone, ſublimis, & circumſcripta;

nec ſerpit à parte in partem. Humile verò Eryſipelas, molle, non circumſcriptum, & ſerpit. Hinc comprimi Eryſipelas non debet, Phlegmone debet. In factâ Phlegmone procuranda eſt ſuppuratio; Perſpiratio in Eryſipelate. Topica juvant ſuppurationem, perſpirationem cohibent ſiſtuntque. Adhibita in Eryſipelatis principio Topica Repellentia, Adſtringentia; Exſiccantia, exſiccant molliora vaſa partis affectæ; poros ejus claudunt, retinent & cogunt ſuccum preſpiratorium, qui viam præcludens ſanguini appellenti, in cauſâ eſt ut diſrumpantur vaſcula, effluatque; ſanguis qui extra vaſa putreſcit, gangrenam parit & ſphacelum. Dubitas? en hiſtoriam. Duodecim fermè abhinc annis hac in urbe Chirurgus, alioquin peritiſſimus, ut calorem deurentem Eryſipelatis ſibi in pede oborientis ſedaret, ei vulgare acetum vini per aliquot dies impoſuit. Hinc Gangrena & ſphacelus; pes abſciſſus; æger fato functus. Caveto pariter, ne jam facto Eryſipelati imponas reſolventia; hærens enim in parte ſanguis & magis ideò fermentans hinc magis etiam agitaretur, concitaretur, vaſa diſrumperet, inferretque parti & ægro perniciem proximè memoratam. Oleoſa quoque infenſa & peſtifera ſunt in Eryſipelate; laxata enim partis vaſa ulteriùs relaxant, & obſtipant poros unde intentatur infortunium. Audi Fabricium Hyldanum.

Ruſticus quidam, ait, *Eryſipelate Phlegmonode in ſiniſtrâ manu laborans, ex tonſoris conſilio*

ſibi inunxit per aliquot dies manum & brachium oleo Roſaceo: unde dolores, inflammatio, aliaque ſymptomata magis magiſque ingraveſcebant, ita ut tandem gangrenâ correpta ſit tota manus. Cent. 1. obſerv. 82.

Ergò nullum planè topicum eſt, nihil oleoſum, quod non ſit in Eryſipelate peſtilens. Nec Eryſipelatis veſiculæ ſunt aperiendæ, multò minùs topicis tractandæ; per ſe ſi quidem diſrumpuntur; contentum ſerum calore partis diſcutitur, exſiccatur cuticula, in ſquammas abit. Unicum tamen topicum excipimus, quod motum fovet in ſanguine, perſpirationem juvat, tumoris ſervat mollitiem. Hoc vinum eſt tepidum, quo non fruſtrà pars ablui poteſt, ipſique linteo vino madidum identidem imponi. Eodem pacto & ob eaſdem cauſas vinum ſalubriter applicatur in omni combuſtionis genere.

Sed naturalis faciei perſpiratio ſubtilior eſt & æquabilior quàm ut ullum topicum, nequidem tenue linteum vino tepido madidum, applicari debeat ejus Eryſipelati. Exiliſſimos faciei poros ſi utcumque occluſerit ipſa lintei applicatio, exaſperabitur Eryſipelas, & nova in aliis partibus exorientur. Si quocumque topico ingraveſcat Eryſipelas faciei, fiet ex humorum effuſione aut ut id periculosè intropellatur; aut vertatur in Phlegmonen, aut in Carbunculum, aut in gangrenam & ſphacelum.

CAP. IV.

CAPUT IV.

De Oedemate.

LICET Oedema ſonet græcè ſolummodò tumorem, hoc tamen vulgò accipitur apud medicos pro tumore corporis humani albo, molli, laxo, doloris & caloris experte, producto ab humore pituitoſo præternaturam collecto. Unde & ſymptomatum eſſentialium ratione, Oedema poteſt definiri; *Tumor humoralis, albus, mollis, laxus, indolens & frigidus.*

Nulla eſt humani corporis ſolida pars, quæ non conſtet vaſis ſanguiferis & lymphaticis. Rubet ergo a copioſiori ſanguine, cùm rubet, albeſcit verò à lymphâ copioſiori, cum albeſcit. Adnata oculi tunica utriuſque generis vaſa obtinet; ſed quia lymphatica ejus vaſa magis naturaliter turgent lymphâ quàm ſanguifera ſanguine, tunica hæc naturaliter albeſcit; contrà verò rubet cùm ſanguifera ejus vaſa multò magis ſunt diſtenta ſanguine, quàm lymphâ lymphatica, ut in Ophtalmiâ. Extra aleam eſt in omni inflammatione rubere partem affectam, quòd vaſa ejus ſanguifera ſanguine inferciantur; idemque manifeſtum fit ex jam propoſitâ Phlegmones & Eryſipelatis theoriâ. Ergo & à pari, cùm Oedemate tentatur pars, præternaturam

albeſcit, quia lymphâ ſingulæ ipſius particulæ inferciuntur, membranoſæ ſcilicet particulæ, tendinoſæ, nerveæ, carnoſæ.

Aquâ elue partem quam libuerit diſſecti cadaveris; aut ſatis diù macera in aquâ limpidâ, mutatâ ſubinde aquâ; aut etiam abſterge linteo; ipſe videbis nullam eſſe corporis partem ſolidam, quæ per ſe non ſit alba. Ergò nonniſi ab irrorante ſanguine rubicundo rubuerat. Ampliùs, ſanguis ipſe, naturaliter rubens, multò majori conſtat globulorum limpidorum & albeſcentium copiâ, quàm rubeorum; iſque dum ab arteriis traducitur lege circulationis in venas, ne quidem apparet rubeus, ut obſervatur microſcopio. Tantus eſt globulorum limpidorum exuperans in eo tranſitu numerus, ut numerum rubeorum abſorbeat. Vide capillos, qui quamquam & ſuis vaſis donentur ſanguiferis, rariſſimè rubent, & vulgò percipiuntur microſcopii miniſterio limpidi ac pellucidi. Item albi fiunt in ætate provectiori, quòd exſiccata tunc eorum vaſa ſanguifera vix quicquam ſanguinis admittant. Oſſa verò, ac præſertim dentes, albeſcunt, ob vaſorum ſanguiferorum exilitatem. Omninò, ſanguis per anguſtiores vias traductus, lymphâ inundatur.

Quorſum hæc? ut liquidò appareat, albedinem Oedematis eſſe à copioſiori lymphâ proximè deducendam. Cùm verò lympha feroſior præternaturam in parte colligitur, congeſtione ſuâ partem ſublevat. Et ſicut charta fere mac-

dida laxatur & remolleſcit, ita pars humani corporis ſero ſucci lymphatici imbibita non poteſt non eſſe mollis & laxa, tactui cedere, veſtigiumque impreſſi digiti aliquandiù ſervare.

Admiſſa hæc in partibus nerveis laxitas in cauſâ eſt, ut & fibrillæ impreſſioni cedant, nec poſſint validè ad cerebrum uſque vibrari. Hinc Oedema indolens. Tenduntur ultramodùm fibrillæ in Phlegmone ac Eryſipelate, unde ſenſus exquiſitior, acriorque dolor. Igitur, ex adverſo, non dolebit Oedema, quia laxantur in eo affectu fibræ. Sanguis luxurians fermentat, ideòque conciliat calorem. Lympha ſeroſior calorem extinguit. Ergo frigidum erit Oedema, ob congeſtam uberiori copiâ lympham.

Cauſa proxima & immediata Oedematis eſt lympha ſeroſior in parte ſenſim depoſita & aggeſta, ut jam demonſtratum. Sed & concurrunt ad Oedema producendum quæcumque circuitum ſanguinis venoſi difficilem efficiunt. Sunt in venis lateralia quædam ſpiracula, vel potiùs vaſorum lymphaticorum origines. Rubicundi ſanguinis globuli nequeunt per ea ſpiracula diffluere. Cùm ergo fit ex quacumque cauſâ, veluti ex compreſſione, obſtructione, externâ ligaturâ, ut remoretur ſanguis in venis minoribus, non poteſt lympha perpetuò appellens non reddi ſeroſior, non dilabi majori, quàm par foret, copiâ per ſpiracula venarum; non poteſt lympha ſic uberiùs effluens non dilatare, non relaxare ampliùs, quàm natura expoſcit;

venarum ſpiracula. 1. Injice vinculum venis cruralibus canis viventis, tumebunt ſenſim ex depoſitis ſero & lymphâ ipſiûs pedes & crura. 2. Liga filo externam ejus jugularem, exteriora illius capitis fient Oedematoſa. 3. Cur gravidarum pedes, tibiæ, crura, ſæpè tentantur Oedemate, niſi quòd uterus ita comprimat venas ipſarum Iliacas, ut nequeat ſanguis niſi difficulter ab inferioribus partibus revehi? 4. Si poſt venæſectionem injecta fuerit fortior ligatura, ſenſim intumeſcet infra ligaturam tota manus & pars inferior brachii. 5. Cùm tument axillarum glandulæ, comprimuntur venæ axillares, brachium redditur Oedematoſum. 6. Unde fit ut in Chlorôſi, ſive, ut ajunt, pallidis virginum coloribus, pedes ſæpius tumeant Oedematoſi, niſi quòd obſtructa abdominis viſcera difficiliorem faciant ſanguinis revectionem? 7. Et unde tumores Oedematoſi non ſemel accidunt iis qui à gravi ac diuturno morbo convaleſcunt, itemque poſt crebriores venæſectiones, poſt copioſiores hæmorragias, niſi ex eo quòd collapſæ ex deffectu prætervecti liquidi venæ capillares ægrè poſſunt ſanguinem ad majores truncos dimittere? Perſuaſum ergo ſit, quæ poſſunt currenti ſanguini remoram injicere, ea cuncta concurrere ad Oedematis productionem.

Concurrunt quoque, quæ poſſunt lympham reddere ſeroſiorem, quæque poſſunt ſeroſorum humorum excretionem cohibere. Hæc autem de-

duces facili negotîo ex abuſu ſex rerum non naturalium ; v. g. ex aëre humido, nebuloſo, paluſtri, ex aquoſioribus cibo potuque, ex vitâ torpenti & otioſâ, ex diuturniori ſomno, ex immodico ſanguinis effluxu, ex retento diutiùs lotio, ex impenſis curis, mærore, triſtitiâ, aliiſque ſimilibus. Eaque remotè concurrunt, nempe vel obtundendo motus humorum, vel ſanguinem efficiendo ſeroſiorem. Tunc enim lympha ſeroſior ſenſim aggeritur in propriis ductibus, ductus ſuos aggeſta diſtendit, *Oedema facit.*

Oedema plerumque fit per congeſtionem, interdùm per fluxionem. Per congeſtionem, cùm lympha, quæ humor eſt recrementitius Alkalino-ſulphureus, & ob hanc cauſam lentore quodam præditus, pedetentim fit ſeroſior & ſenſim in propriis vaſis colligitur, aggeritur, cumulatur. Per fluxionem verò, cùm fit ex ſubitaneâ quadam venarum compreſſione, ut lymphâ reddatur ſeroſior & uberiori copiâ obruat ſua vaſa, eaque præternaturam relaxet. Sic ſæpè finitimæ partes vulneris, Eryſipelatis, Phlegmones fiunt per fluxionem Oedematoſæ, ob repentè compreſſas venas. Idem quoque putamus in interno fieri cerebro, cùm corripit Apoplexia & Captalepſis ; promptè ſiquidem relaxantur in Catalepſi ſolæ emporii fibræ, in Apoplexiâ verò ipſi nervorum trunci ; ſcilicet quòd ex impedito ſanguinis tranſcurſu ſeroſiori lymphâ imbuantur mox memoratæ cerebri par-

tes. Sequens obſervatio fidem facit Oedema per ſubitam fluxionem interdum fieri. Civis Monſpelienſis, nomine Joannes Gaillard, vigeſimum circiter annum agens, altum ingreſſus dum ſudaret puteum per horæ ſemiquadrantem in fundo moratus eſt, eductuſque toto corpore fuit Oedematoſus. Idem ferè iis accidit, qui per noctem unicam in loco paluſtri aut humidiori decubuerint; Oedematoſi ſiquidem craſtino mane ſurrexerunt, vel facie, vel manibus, vel pedibus, totoque interdùm corpore. Unde tumefactiones hujuſmodi? niſi quia ſeroſus latex ſanguinem inundavit, ſe ſe protinùs in propria recepit vaſa, ibique ultra modùm collectus partes ſublevavit?

DIAGNOSIS.

Viſu & tactu Oedema dignoſcitur. Tumor hic plerumque ſuperficiarius eſt & complanatus; interdum ſe magis attollit & circumſcriptus eſt. Qui ſuperficiarius eſt, dicitur à pleriſque tumor Oedematoſus; qui verò circumſcriptus eſt, Oedema propriè nuncupatur. Oedema rectiùs tumor aquoſus diceretur, ut hydrocele, cujus circumſcriptio magis pendet à ſcroto naturaliter figurato & circumſcripto; quàm ab ipſo tumore; ſcroti enim tugumenta ſero perfunduntur, aut etiam effuſum ſerum cavitas ejus continet. Sed hydrocele ad hernias ſpurias eſt referenda.

Comprime digito Oedema. Si protinùs de-

leatur preſſionis veſtigium ſeſeque tumor reſtituat, humores erunt in propriis vaſis congeſti, non effuſi extra vaſa. Si nonniſi tardè, ſumma erit in parte laxitas, & dubia erit extravaſatio. Si tempore compreſſionis fluctuationem perceperis nec tumor reſtituatur; certa tunc erit humorum extravaſatio. At ſemper affecta pars mollis eſt, ceditque tactui.

Symptomaticus aut Eſſentialis eſt tumor Oedematoſus. Symptomaticus, cùm alterius morbi comes eſt. Ita in ultimo Phtiſeos gradu; in Cloroſi, variiſque hydropum ſpeciebus; Oedematoſi ſunt ſæpè ſæpiùs pedes horis ſerotinis; facies verò matutinis. Stante ſi quidem per diem corpore, ſanguis ſeroſior revehere ſurſum non poteſt totam, quam ſecum trahit, lympham, ſenſim ab eâ exſolvitur, & in partibus inferioribus morantem relinquit. Et quia per noctem corpus decumbens propè ad libellam compoſitum eſt, ſanguis per pedes præterfluens dimiſſam interdiù lympham reſorbet ac revehit; unde noctu pedes detumeſcunt. Interim verò facies ſenſim Oedematoſa fit, nimirùm ob compreſſas aliquatenùs venas jugulares & ita ſenſim factam vaſorum ſuorum lymphaticorum repletionem ac diſtenſionem; eoque pacto quo brachium fit ex fortiori ligaturâ, poſt venæ ſectionem Oedematoſum. Tumor Oedematoſus erit Eſſentialis, cùm ex proprio partis vitio ortum duxerit, qualis eſt ille qui ex ſimplici venarum compreſſione procreatur.

Solum partis vitium argues, ſi pars hæc conſtanter afficiatur, corpore reliquo ſano & incolumi. Cacochymiâ verò fovebitur ſeroſiori, ſi variæ partes afficiantur, vel étiam totum corpus.

Datur Oedema univerſale, cùm totum corpus ſero & lymphâ tumet. Diciturque Leucophlegmatia cùm tumet minùs; Anaſarca verò, cùm magis. Porrò Anaſarca eſt hydropis ſpecies. Datur & particulare, quod ab affectâ parte ſortitur utplurimùm denominationem. Idemque vel conſtans eſt, fixum, ac permanens, vel vagum, periodicum, & erraticum. Virgines Cacochymæ periodicè patiuntur, antequam erumpant ipſis menſes, tumores Oedematoſos in facie, in pedibus, manibuſque. Patiuntur viri, ſed erraticè ac particulariter, poſt erraticum & immoderatum fluxum hæmoroïdalem. Patiuntur & mulieres, poſt immodicum menſium aut lochiorum fluxum.

PROGNOSIS.

Oedema Chronicus morbus eſt, contumax, curatu difficile; nec tamen ex ſe periculum portendit, niſi committantur in curatione errores. Faciliùs diſcutitur particulare, quàm univerſale. Faciliùs quod à ſolo partis vitio, ſed ſuperabili, quàm quod à totius ſanguinis vitio aut inveteratis viſcerum obſtructionibus fovetur. Quæ patiuntur gravidæ in cruribus & pedibus, excluſo fœtu per ſe & abſque remediis evaneſcunt.

neſcunt. Quæ patiuntur virgines in chlorôſi Oedemata particularia, curatâ chlorôſi debellantur. Quod ſe prodit Oedema in ultimo phtiſeos gradu incurabile eſt; quia confirmata Phtiſis incurabilis. Si Podagricis ſuperveniant Oedematôſi articulorum tumores, acres eorum dolores mitigant, intenſiorem podagræ calorem obtundunt; fit enim ex collectâ in articulis uberiori lymphâ; ut laxentur partes nimiùm tenſæ, ac remittatur ipſarum calor. Oedemata, quæ circa vulnera & ulcera oboriuntur, obſtant ne promoveatur felix ſuppuratio, ne ſolutæ partes uniantur; obtundunt enim calorem naturalem, tonumque pervertunt partium. Hyeme & autumno frequentiora ſunt, diſcutiunturque difficiliùs, quàm tempore verno & æſtivo. Sæpiùs invadunt pueros ac ſenes, quàm adoleſcentes ac juvenes.

Reſolutione plerumque terminatur Oedema, nunquam ſuppuratione, induratione raro, nonnunquam gangrenâ. Reſolvitur, quòd plerumque ex ſimplici congeſti humoris lymphatici in vaſis propriis hæſitatione producatur. Nunquàm per ſe ſuppuratur, quia ſemper frigidum. Quia laxum & molle, raro induratur. In Gangrænam interdùm deſinit, quia frigidum, laxum, molle, ac propè exanimata pars, quæ ſi præpoſteris obruatur topicis fit prorsùs funerata.

CURATIO.

In curando Oedemate habenda potiſſimùm ra-

tio ſeri præternaturam collecti. Id per proprias & accommodatas vias eliminandum eſt, per ſeceſſum, per diureſim, interdùm per diaphoreſim & ſudores. Utere reſolventibus & exſiccantibus, ut firmetur pars laxa, ut aperiatur currenti ſanguini via liberior. Oedema per ſe nunquam expoſtulat venæſectionem, quæ vaſa partis jam laxa laxaret ulteriùs, quæ jam imminutam in parte ſanguinis fermentationem magis etiam obtunderet.

Ut hærentem lympham commodiùs poſſis diſcutere, attende ad remotam ac foventem morbi cauſam. Diligenter expende an Oedema ſymptoma ſit morbi alterius, priùſque morbum hunc tolle. Si luem veneream frictionibus curaveris, evaneſcet Oedema venereum; ſecùs, non cedet remediis. Chlorôſi proſpice, & Oedematoſis virginum chlorôſi laborantium pedibus proſpexeris. Periculum foret, ſi neglectis internis remediis admoveres pedibus exſiccantia topica, ne Aſcitem, ne lethalem pectoris hydropem induceres. Poſteriorem hanc hydropis ſpeciem plerumque antecedit Oedematoſa pedum intumeſcentia.

Cùm vitioſa chyloſis ſeroſiorem fecerit ſanguinem, tunc aggredieris Oedema ſimplex iteratis Catharticis ac præſertim Hydragôgis. Hæc ſanguinem liquefaciunt, à lymphâ viſcidiori ſolvunt, excitantque ſuâ irritatione inteſtina ut ſecretum ſerum abigant. Præſcribatur ergo ſequens aut ſimilis potio purgans,

℞. *Sennæ mundatæ, Drachmas tres. Florum Perſicorum, pugillum unum. Roſæ moſcatæ exſiccatæ, Drachmam ſemiſſem. Salis Polychreſti, Drachmam unam. Infundantur tepidè per noctem in ſufficienti quantitate Decocti Centauriæ minoris & Chamedrys. Colaturæ unciis ſex, adde Syrupi de Rhamno Cathartico, unciam unam, aut in ejus deficientis locum infuſionis florum Perſicorum, uncias duas. Jalapi pulverati, grana duodecim. Fiat potio, ſumenda mane, ut mos eſt, & iteranda ſemel aut bis in hebdomadâ, pro neceſſitate.*

Cùm Oedema fuerit univerſale, & hydrops immineat aut jam conjunctus ſit, & hæc ex vitiosâ chyloſi pariter oriantur, ad tincturam illam hydragôgam recurrendum, quæ pluribus ab hinc annis ſucceſſit feliciter.

℞. *Radicum Ireos Florentinæ exſiccatæ & Jalapi pulveratorum, partes æquales. Reponantur in matracio vitreo, ſuper affundendo aquæ vitæ vulgaris ad ſupereminentiam quatuor tranſverſorum digitorum. Obturatum matracium exponatur Balneo cinerum per viginti quatuor horas, materiam identidem agitando, ut educatur tinctura Hydragôga uſui ſervanda.*

Tinctura hæc variis doſibus exhibetur, procedendo gradatim per ſemiuncias, nimirùm ab unciâ ſemiſſe ad uncias duas. Sumitur mane jejuno ventriculo, & per quindecim aut viginti

dies continuatur. Id autem habet ſingulare, quòd & ſerum in ſanguinis maſsâ luxurians, & hærens ubique in propriis vaſis, & extrà vaſa effuſum ſenſim per ſeceſſum evacuet in caſu propoſito.

In eo autem caſu, quo ſeroſior ſanguinis & lymphæ conſtitutio inducta fuerit à diuturno aquoſorum potulentorum uſu, tunc prorſùs à liquidis abſtinebit æger, quantumvis prematur ſiti; ſolùmque veſcatur cibis ſolidis ſiccisque. Eo quippe modo expurgabitur per ſe ſerum luxurians per ductus urinoſos. Sic per ſe diſcuſſa vidimus Oedemata etiam univerſalia. Lotium, tartarea ſanguinis fæx, non poteſt abſque copioſo phlegmate expurgari; unde per repetitos ſanguinis circuitus ſeri colluvies ſenſim abſumitur. Sed obſervabis, dum ſicca hæc diæta ſervabitur, an liberaliter profluant urinæ. Quæ ſi minùs profluant liberaliter, tunc præſcribes diuretica calida ut impeditas renum vias liberes, ut lympham viſcoſiorem ſolvas.

℞. *Summitatum Pimpinellæ, foliorum Capillorum veneris & Polytrici exſiccatorum, ana tertiam partem manipuli unius. Projiciantur in aquam fontanam bullientem ad libras tres; & vas ab igne removeatur, ſibique permittatur infuſio donec perfectè decaluerit. Filtretur dehinc infuſio, & ſervetur ad uſum.*

Lenis hæc ptiſana, non ingrata guſtui, ægro potus erit ordinarius, non tantum in paſtu,

ſed etiam extrà, & bis, ter, quaterve prandium inter & cænam. Sique urinas facilè moveat, uſui eſto per menſem integrum & ultrà. Hujus proprium eſt Oedemata jam facta diſcutere & futura præcavere.

Quoties ſerum exuperans expurgare volueris partim per urinas, partim per ſeceſſum, ſatis non erit Diuretica & Cathartica alternatim præſcribere; hinc enim fit ut, determinato per Catharticum ad inteſtina ſero, renes relinquantur ſicci, ideòque minùs apti ad ſeri excretionem. Sed renes ſimul & inteſtina laxabis, ut certum experientiâ factum eſt, ſi præſcripſeris ſal Polycreſtum in decocto Parietariæ ſolutum, ſub hac formulâ,

℞. *Foliorum parietariæ recentium & mundatorum, manipulum unum. Leviter bulliat in aquæ fontanæ librâ unâ. In colaturâ & expreſſione diſſolve ſalis Polycreſti vulgaris, Drachmas duas. Æger capiat mane, jejuno ventriculo, duabus doſibus, interjectâ horâ. Repetatur idem medicamentum per aliquot dies.*

Cùm verò Oedema ortum duxerit à decubitu in loco paluſtri, humidiore aëre, ſimilibuſque, uſui ſint Diaphoretica & ſudorifica, quorum formulæ jam ſuperiùs propoſitæ ſunt in curatione Eryſipelatis. Idque maximè in quibus fuerit diſpoſitio ad ſudores, fuerintque pigra inteſtina & renes.

Poſtremò, topica reſolventia ſimul & exſiccantia ſæpè ſunt Oedemati applicanda. Excerpantur autem ex traditâ curatione Phlegmones. Sed ad curandum Oedema, quod exortum fuerit circa oras vulnerum ulcerumque, convenit præſertim ſpiritus ſalis armoniaci.

Cæterùm, alii tumores Oedematoſos faſciis & ligaturis fortiter comprimunt in cruribus ac tibiis; alii veſicatoriis aut ſcarificationibus in loco decliviori aperiunt. An tuta ſint hæc auxilia, ipſi viderint. Compreſſionibus enim, præſertim fortioribus, minùs liber fit ſanguinis venoſi circuitus; & ſcarificationibus non ſemel accerſitur Gangræna.

CAPUT V.

De Scirrho.

SCIRRHUS eſt *Tumor humoralis, frigidus, durus, tactui renitens, doloris expers, abſque ullâ nativi coloris mutatione.* Humoralis quidem & frigidus, quòd ex humore fiat, eoque compacto, qui utroque motu deſtitutus eſt, truſivo & inteſtino. Durus eſt & tactui renititur, ob humorem congeſtum ſimul & concretum. Doloris expers, quia facta ſenſim eſt illa humoris congeſtio concretioque, & ita circumvecti humores ſenſim derivati patentiores ſibi vias ſe-

cerunt per partes tumori circumjacentes. Prompta vaſorum diſtenſio diductioque, quæ fit ex currentibus per viam impeditam humoribus, dolorem infert in Phlegmone ac Eryſipelate; quæ ſenſim fit in Scirrho, fit ſine ſenſu. Et quia partes Scirrho finitimæ tonum ſervant naturalem, & naturaliter per eas circulantur humores, poteſt Scirrhus ſine doloris ſenſu contrectari; nec mutat nativum partis colorem. Undenam mutaret? Liber eſt in Scirrhi viciniâ humorum circuitus, non hæret ſanguis qui ruborem inducat, non hæret lympha ſeroſior quæ albedinem.

Proximè igitur producitur Scirrhus ex humore ſenſim congeſto, hærente, concreſcente. Et is humor utplurimùm eſt lympha craſſior, viſcida, ſero deſtituta; interdùm verò lac mammarum, uterinum lac. Imò nullus eſt humor, qui, cùm viſcidior eſt, Scirrhum non poſſit producere. Ita ſuccus pancreaticus concreſcit in Pancreate, bilis in hepate, humor bronchialis in pulmone, venoſus ſanguis in hepate ac liene. Hæc conſtant ex apertione cadaverum & ex praxi. Concreſcunt humores in glandulis colli, axillarum, inguinum, & meſenterii; concreſcit in univerſæ cutis externæ veſiculis pinguedo; ex vitiato ſanguine lympha ubique concreſcit, cùm confirmatior chlorôſis eſt, cùm inveterata eſt lues venerea, cùm inveteratæ ſunt ſtrumæ.

Quodque magis eſt infauſtum, ex levi datâ occaſione, licèt ſe benè ſanguis habeat, Scirrhus ſoboleſcit. Pone lactis guttulam intra mam-

marum textum effundi. Guttula hæc, niſi mox perſpiratione diſſipetur aut reſorbeatur in ſanguinem; vel ſolo partium circumjectarum calore ſero exuitur, coagulatur, concreſcit, indureſcit. En Scirrhi granulum. Advecta lege circuitûs nova lactis guttula priori adhæreſcit, ſenſimque ut prior induratur. Quò tandem abibit granulum hoc, ſi per plures dies, menſes, aut annos huic agglutinentur perpetuò appellentes lactis particulæ? Quod autem jam dictum eſt de concreſcente mammarum lacte, intelligatur de lymphâ & de quovis alio humore alibi concreſcente.

Ad Scirrhi generationem concurrunt humores & vaſa. Humores, cùm fuerint craſſiores, ſero deſtituti, viſcoſiores. Vaſcula, ſi fuerint eorum membranæ tenuiores & delicatiores; marceſcunt enim facillimè ab externâ compreſſione, facillimè à turbato humorum motu læduntur, marceſcunt, & exſiccantur. Si acceſſerit lympha, pinguedo, lac, qui ſunt humores plurimùm ſulphurei ac lentè circulantes, nec hi fuerint debitâ phlegmatis copiâ diluti, quid vetabit quominùs in hujuſmodi vaſculis hæreant, ea diſtendant, diſrumpantque, effluant, coagulentur, concreſcant, induреſcant? Et ſcias, à non dilutis ſero, lymphâ, pinguedine, & lacte Scirrhos potiſſimùm generari.

Concurrit pariter, ſed remotè, quicumque ſex rerum non naturalium abuſus, qui humores congerere, coagulare, qui vaſa exſiccare potis

fuerit;

fuerit. Craſſos humores generant alimenta craſſa, cruda, dura, concoctu difficilia, vita deſes & otioſa, ſomnus diuturnior, aër frigidus & ſiccus; Concurrunt verò aër calidior, alimenta piperata, ſalſa, liquores ardentes, vigiliæ pertinaces, exercitia immodica, iracundia, & conſimilia; quatenus ſanguinem ſero exhauriunt.

Nec fidem faciunt qui Scirrhoſam humorum concretionem à ſolis acidis repetunt, cùm ſola ſeri penuria ſatis ſit. Idque ex eo maximè demonſtratur, quòd ex præpoſtero exſiccantium topicorum uſu indureſcant in Scirrhos Eryſipelas & Phlegmone; quo in caſu ſerum abſumitur & areſcit pars, non verò acidis obruitur.

DIAGNOSIS.

Cùm tumor ſimùl fuerit durus, renitens, ac doloris expers, Scirrhus erit. Iſque, ſi contrectetur, percipietur frigidus potiùs quàm calidus. Sed & ſenſus naturalis inerit partibus finitimis, colorque nativus.

In legitimo & perfecto Scirrho durities ſumma eſt, tophacea, lapidea; minor verò in ſpurio & imperfecto. Sic quoque diſtingues Scirrhum propriè dictum à tumore Scirrhoſo. Scirrhus propriam obtinet circumſcriptionem; Tumor Scirrhoſus, totiùs partis quam obſidet. v. g. ſi tota mamma induruerit, tactui renitatur, & indolens fuerit ac nativo colore, tumor erit Scirrhoſus; ſi duntaxat una mammæ pars, Scir-

rhus erit. Sed & unica mamma pluribus Scirrhis poteſt obſideri. Idem dicas de parotide, quæ aut Scirrho tentabitur, aut erit Scirrhoſa. Idem quoque obſervatur in extiſpiciis de jecore, de liene, de omento, de pancreate, de utero. Moneberis quoque, figuram Scirrhi eſſe rotundam ut plurimùm, interdùm variam & inæqualem, idque ratione circumſcriptionis; ejus verò ſuperficiem æquam eſſe, vel aſperam & ſcabram. Et tumor Scirrhoſus figuram partis non mutat, ſed extendit ac ſæpius exaſperat.

In univerſúm Scirrhus, nomen ducet ab affectâ parte. Dicitur tamen ſpecificè ſtruma in glandulis colli, ganglion in partibus tendinoſis, lupia cùm in partibus aliis intumuerit. Diſtinguuntur ex eo lupia & ganglion, quòd ganglion moveri nequeat niſi juxta tendinis longitudinem, ut pote adhærens tendini; lupia verò moveri poſſit quoquoverſùm, utpote parti ad motum aptæ adhærens. Sed & gangliones ſunt ac lupiæ, ob magnitudinem aut ſitum compreſſum, immobiles. Cùm verò Scirrhus fuerit cùm cæcâ quadam ſuppuratione conjunctus & concluſus in cyſtide, tunc obſcurè remolleſcit; dictuſque fuit à noſtris majoribus aut *Atheroma*, aut *Steatoma*, aut *Meliceris*. Diſtingues præterea, an Scirrhus primarius ſit, an ſecundarius, an ſymptomaticus. Erit primarius, per ſe ac ſolo partis vitio, cùm naſcetur in parte abſque prægreſſo alio partis morbo. Secundarius, cùm in ipſâ parte alii tumori ſucceſſerit, Eryſipelati aut Phleg-

mone. Et ſymptomaticus, cùm alium ſecutus morbum, ipſi fuerit conjunctus; ita cùm chloroſi, cùm affectione hypocondriacâ, cùm ſcorbuto, cùm lue venereâ Scirrhus non ſemel conjungitur. Quod quidem oſtendunt propria talium morborum ſigna.

PROGNOSIS.

Dubia prorſùs & incerta Scirrhi prognôſis eſt, tùm ratione ſui, cùm eventûs ratione. Cùm ab humore viſcoſo, coagulato, concreto, vaſaque opplente procreatur, cùm nullum impactus humor habet conſortium cum aliis humoribus per partes conterminas circumvectis, tunc nec diſcuti poteſt nec reſorberi. Hæc intelligas de Scirrho perfecto, confirmato, inveterato, lapidoſo; quem ſi contractâris inclementiùs, feceris ex frigido æſtuantem, ex ſtupido impensè dolorificum, & ex Scirrho cancrum interdùm lethalem, incurabilem ſemper. Si Scirrhus dolere incipiat ac mutare nativum partis colorem in rubeum, liveſcentem, nigrum, peſſimi cenſeatur ominis; arguit enim incipientem cancrum. Scirrhus curabilis ſolùm eſt, ſed rarò ac difficilè, in ejus principio, cùm nondùm penitùs concrevit impactus humor, cùm non eſt toto genere præternaturam, & cùm per ſe lentâ ſuppuratione terminatur.

Petatur quoque Scirrhi prognôſis ab ejus ſede ac indole. Internus externo periculoſior & ex in-

terno ſæpiùs hydrops. Adhærens & fixus, quàm qui mobilis. Qui partes obſidet membranoſas, tendinoſas, nerveas, articulos, quàm qui partes carnoſas. In partibus carnoſis curari poteſt aut extirpari, in aliis non niſi cùm ſummo periculo extirpari poteſt. Præterea, pejoris eſt ominis ſecundarius, quàm primarius. Et ſymptomaticus ſequitur prognoſim morbi, cujus ſymptoma eſt. Dum fovetur ab humorum cacochymiâ, niſi hanc ſuſtuleris, Scirrhus hydra erit, cujus uno exciſo capite plura ſuccreſcunt.

Ad hæc, ſpectanda ætas. Scirrhoſæ puerorum glandulæ ſæpè creſcente corpore abſque remediis diſcuſſæ ſunt. Eâdem prorſùs ratione quâ puerorum ſolvuntur Epilepſia & Rachitis, ſolvuntur & illi puerorum affectus Scirrhoſi, nimirùm qui ex inæquali ſolidarum partium incremento duntaxat oriuntur, nullâque foventur humorum cacochymiâ. Ita ſæpè fit in pueris ab anno quarto ad ſeptimum vel decimum quartum, ut glandulæ axillares, inguinum, ac præſertim colli ultramodùm ſubleventur, circumſcribantur, indureſcant, abſque dolore & coloris mutatione. Quòd ſi Scirrhoſæ ejuſmodi puerorum glandulæ ſibi ipſis relinquantur, nonnunquam per ſe diſcutiuntur; ſi verò quocumque modo exteriùs contrectentur, ſuppuratione terminantur. Suppurantur ſpontè dum ſtrumoſæ ſunt, quia junguntur cum humorum cacochymiâ. Hæc ſuppuratio adeò lentè procedit ut, dum fit, nullo peculiari ſigno ſtipetur,

& jam facta dignoſcatur ſimplici partis mollitie. Eſt quoque mollities hæc interdùm obſcura, quando contentum pus propriâ cyſtide concluditur, illud enim pus modò *pultis* conſiſtentiam retinet, modò ſimile *ſevo* reperitur, aliquandò *mellis* viſciditatem æmulatur; unde tres oriuntur Scirrhoſi tumores ſuppurati, *atheroma*, *ſteatoma*, *meliceris*. Quo pacto ſenſim ſuppurantur tumores hujuſmodi? Si dum ſanguis perpetuò in Scirrhum impetit, irrepſerit per quodpiam Scirrhi ſpiramentum, tunc ſenſim fit cæca quædam hujus illapſi ſanguinis ſuppuratio. Hinc concluſum pus intra Scirrhi textum, quod ſenſim textum illum diſſolvit. *Puls*, *ſevum*, *mel*, aliud non ſunt quàm lutum quoddam ex pure ac diſſoluto ſenſim Scirrho ſimul permixtis; nec cyſtis præterquàm ejuſdem Scirrhi ſuperficies nondùm pure diſſoluta. Cùm pure diſſolvitur ea ſuperficies, per ſe diſrumpitur cyſtis ac tumor; idque non ex factâ per ſales corroſione, ut vulgò creditur, ſed ſimplici diſſolutione ſenſim factâ. *Gutta cavat lapidem, non vi, ſed ſæpè cadendo*; ita ſenſim puris guttulæ Scirrhum lapidoſum, abſque ſalium vi, cavant & diſſolvunt.

CURATIO.

Dúm fovetur Scirrhus ab humorum cacochymiâ, ut in pallidis virginum coloribus, affectione hypocondriacâ, & conſimilibus; tunc ſumma hæc erit curationis intentio, ut aperien-

tibus ſimul & humectantibus corrigatur frigida & ſicca humorum intemperies. Itaque, præmiſſis univerſalibus, præſcribantur apoſemata vel juſcula cum radicibus *bruſci*, *aſparagi*, *rubiæ tinctorum*, *eryngii*, *graminis*, & *ſimilium*; *cùm foliis cichorei ſylveſtris*, *capillorum veneris*, *polytricis*, *ſcolopendriæ*, *becabungæ*, & *aliorum*; *cùm ſummitatibus abſynthii minoris*, *fumariæ*; *cùm floribus cordialibus*, *cùm tartaro chalybeato*, *vitriolato*, *ſolubili*, *aliiſque*. Exemplo ſint ſequentes formulæ.

℞. *Radicum bruſci*, *eringii*, & *rubiæ tinctorum*, *Ana uncias duas. Florum cichorei Sylveſtris*, *Pimpinellæ*, & *Capillorum veneris Ana manipulum. Summitatum chamedrys & abſynthii minoris*, *Ana manipulum ſemiſſem. Quatuor florum Cordialium*, *pugillum unum. Tartari chalybeati ſolubilis*, *drachmas duas. Coquantur*, *ut mos eſt*, *in ſ. q. aquæ fontanæ. Colaturæ libræ unius adde ſyrupi de altheâ Fernelii*, *vel de quinque radicibus*, *uncias duas. Fiat apoſema*, *pro duabus doſibus mane & ſerò ſumendis*, *continuando per decem dies.*

℞. *Croci martis aperientis*, *ſine ſulphure parati*, & *in nodulo ſuſpenſi*, *ſcrupulum unum. Rhabarbari electi contuſi*, & *in altero nodulo pariter ſuſpenſi*, *drachmam ſemiſſem. Radicum graminis*, & *aſparagi ſylveſtris*, *Ana unciam unam. Foliorum borraginis*,

becabunga, & *ſcolopendriæ*, *Ana tertiam partem manipuli uniûs. Summitatum fumariæ, pugillum unum. Salis vegetabilis drachmam ſemiſſem cum fruſtulo carnis vitulinæ, vel colli vervecini; & aquâ fontanâ. Fiat juſculum aperiens, ſumendum mane, jejuno ventriculo, continuando per decem dies.*

Aliud peculiare juſculum Balneo mariæ parari ſolet, cùm *carne vitulinâ*, *foliis cichorei ſylveſtris*, *cerefolio*, *rhabarbaro*, & *floribus ſalis armoniaci martialibus*; quod feliciter plerumque ſuccedit in omni curabili Scirrho tam interno quàm externo, qui ab humorum cacochymiâ fovetur. Formula hæc eſt.

℞. *Carnis vitulinæ in laminas ſectæ, libras duas. Foliorum cichorei ſylveſtris minutim ſectorum, manipulos duos. Cerefolii pariter ſecti manipulum unum. Rhabarbari pulverati drachmam unam. Florum ſalis armoniaci martialium, grana ſex. Singula hæc ſtratum ſuper ſtratum ita reponantur in vaſe terreo, ut laminæ carneæ herbis ſectis obtegantur, herbæ verò inſpergantur memorato pulvere. Dein adde aquæ fontanæ vulgaris, cochlearia tria vel quatuor ad ſummum. Vas diligenter obturetur & imponatur balneo mariæ per ſex horas; quibus elapſis contentam in vaſe materiam fortiter exprimito, & educes ſeptem vel octo uncias ſucci percolati, quem capiet*

æger mane, jejuno ventriculo, continuando per duodecim vel quindecim dies, imò & per menſem integrum, pro medici conſilio.

Dum hæc uſurpantur apoſemata vel juſcula aperientia, mos eſt apud prudentes practicos contentam in primis viis ſaburram expurgare convenienti cathartico; imò ſæpè ſæpiùs cathartica miſcenda ſunt aperientibus, ut quâ proportione dividuntur craſſi & impacti humores, eorum particulæ per ſeceſſum eliminentur. Huic intentioni ut fiat ſatis, ſequens vel ſimilis opiata parari ſolet.

℞. *Croci martis aperientis mayali rore parati & in alkool redacti, unciam ſemiſſem. Rhabarbari electi & ſennæ mundatæ, pulveratorum, anâ drachmas duas. Jalapi pulverati, drachmam unam & ſemiſſem. Scammonii ſine ſulphure parati drachmam unam. Myrrhæ electæ, & gummi ammoniaci, exſiccatorum & pulveratorum, ana drachmam ſemiſſem. Florum ſalis armoniaci martialium, ſcrupulum unum. Boracis vulgaris, grana decem. Cum ſ. q. ſyrupi de cichoreo compoſiti. Miſce fiat opiata, de quâ capiat æger à drachmâ unâ ad drachmas duas, mane, jejuno ventriculo, deambulando per horam, ut mos eſt; ſuperbibendo juſculum cichoreo alteratum, & continuando per decem dies; quibus elapſis præſcribi ſolet potio purgans conveniens.*

Quoties verò læduntur ægrotantes à diuturniori catharticorum uſu, vel quia difficulter expurgantur humores, vel quia deficit in ſanguine ſerum; tunc conveniunt balnea aquæ dulcis calidæ, ut totum corpus humectetur & ſerum ſanguini ſuggeratur. Ut autem impactos humores dividere & attenuare poſſis, interdùm ſolum tibi ſufficiet borax à granis quatuor ad octo decemve, vel præſcribatur pulvis compoſitus ex partibus æqualibus rhabarbari & florum ſalis armoniaci martialium; hujus pulveris doſis eſt à ſcrupulo uno ad drachmam unam. Interdùm quoque convenit ſimplex infuſio croci martis aperientis, in ſ. q. vini rubri optimi; quæ quidem infuſio ab unciis duabus ad quatuor, bis in die præſcribi ſolet. Continuari verò debet horum medicaminum uſus per viginti dies, aut etiam per menſem integrum & ultrà. Contumaces enim Scirrhi obſtructiones non niſi longo ac diuturno aperientium uſu diſcuti poſſunt. Quæ quidem medicamenta non niſi vere & autumno uſurpanda ſunt, quòd humores nimiùm per ſe ſint æſtivo tempore ferveſcentes; hiberno verò tempore nimiùm impacti quàm ut poſſint tranſpirare.

Dùm prudens medicus ita rebus ægri proſpiciet, erit periti Chrirurgi Officium ita tumoris ſtatum perpendere, ut incipientis reſolutionem vel ſuppurationem cautè promoveat. Anceps incipientis Scirrhi curatio eſt, metuendumque ſemper ne fortioribus topicis reſolven-

tibus induteſcat, aut fiat ex ſuppurantibus cancrodes. Itaque, ſi primarius fuerit & ex ſolo partis vitio, ſi cacochymiâ non foveatur, tunc unicè tentari poterit illius reſolutio, idque topicis variis, leniter emollientibus, attenuantibus, incidentibus. Feliciter uſurpatur; præſertim ad reſolvendas mammas Scirrhoſas, calida noſtri maris arena. Hæc poſtquam fuerit radiis ſolaribus expoſita & penitùs calore ſolis exſiccata, ſi affectæ parti calidè applicetur; impactum humorem leniter exagitat, dividit, attenuat, ac uberiori per cutis poros perſpiratione diſcutit. Tanta autem eſt hujuſmodi perſpiratio, ut quæ ſicciſſima percipiebatur arena, mox ipſâ tranſpiratione madeſcat. Madeſcentem ergo mutabis arenam, novamque calidè impones quantùm pote ſicciſſimam, idque pro neceſſitate, medicique conſilio iterandum. Eſt autem arena marina aliis anteponenda, quòd ea multò calidior ſit ac ſalſior. Hæc calore ſuo impactos humores exagitat, ſalſedine verò dividit, & expurgat per tranſpirationem naturaliter ſalſam.

Poſtquam varia reſolventia incaſſùm tentaveris, tophaceus Scirrhus, ſi nulli offecerit actioni, naturæ committatur; maximè verò lupiæ & gangliones, qui ſi actiones læſerint, recindendi aut extirpandi ſunt. Sique tumor baſim habuerit minùs latam, eam vinculo religa, fiatque ſenſim ligatura in dies ſtrictior, donec penitùs denegato humorum affluxu totus deci-

dat tumor. Sic interdùm ligata lupia ſpontè decidit. Sin tumor bazi fuerit ampliori quàm ut ligaturam admittat, tunc ſcalpello reſcindendus totuſque amputandus. Lentè Suppuratus Scirrhus, ut Atheroma Steatoma & Meliceris, ſibi ipſi relinquatur, uſquedum abſolutâ ſuppuratione conſummatur cyſtis; deinde verò aperiatur abſceſſus vel ferro vel cauterio potentiali, ut totus educi poſſit humor glutinoſus. Cyſtis eſt ſuppurati Scirrhi reliquiæ non ſuppuratæ, ut ſupra demonſtratum eſt. Hujus ergo niſi ablata tota fuerit materies, ea vel accerſet fiſtulam, vel dirum ulcus quorum difficilis & tarda eſt curatio. Idemque intelligendum de Scirrho non ſuppurato cujus vel minima particula ab amputatione reſidua, novi Scirrhi germen erit.

Abſumptâ penitùs ope medici cacochymiâ Scirrhum fovente, Scirrhoque ipſo peritâ chirurgi manu radicitùs extirpato, ſimplex balzamum arcæi vulnus ad perfectam cicatricem perducet. Factum eſt hujus balzami experimentum in muliere quadragenariâ. Huic exciſus eſt inſignis in mammâ Scirrhus, ingenſque vulnus inflictum ſolo & ſimplici balzamo arcæi, per viginti dies adhibito, feliciter non ita pridem curatum eſt.

Sic exponitur Quatuor Tumorum Simplicium Humoralium Natura, & Curatio.